inpassingsvisie en beeldkwaliteitsplan

Nieuwe Steekterbrug

Provincie Zuid-Holland
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
TELEFOON 070 441 66 11

E-MAIL zuidholland@pzh.nl
INTERNET www.zuid-holland.nl
BEGELEIDINGSGROEP Sylvia Stadt-Snoeren
Arjan van de Lindeloof
Marcel Booij
Arie van Klaveren (Alphen a/d Rijn)
Joris Vermeien (Alphen a/d Rijn)

George Hintzenweg 85
Postbus 8520
3009 AM Rotterdam
+31 (0)10 44 33 666 TELEFOON
+31 (0)10 44 33 668 FAX
info@rotterdam.royalhaskoning.com E-MAIL
www.royalhaskoning.com INTERNET

24 januari 2017 DATUM
versie 2.0 VERSIE
BD9845 DOSSIER
IS-DH20150001 REGISTRATIENUMMER
klant vertrouwelijk CLASSIFICATIE
Michiel Brink AUTEUR(S)
Sven Spierings
Johanna Bouma COLLEGIALE TOETS

inhoudsopgave

01 Inleiding en werkwijze *07*

02 Analyse
Stedelijk landschap *09*
Projectgebied en 4 kwadanten *13*
Bruggen *21*

03 Beleids- en plankader
Rijk *27*
Provinciaal *27*
Gemeentelijk *33*
Overig *35*

04 Inpassingsvisie
Lijnen en relaties behouden *37*
Context van het stedelijk landschap versterken *39*
Vormgeving Steekterbrug *41*

06 Beeldkwaliteitsplan Steekterbrug
Algemeen *43*
Landschappelijke aansluitingen *43*
Brug *44*
Grondlichamen *45*
Geluidwerende voorzieningen *46*
Onderdoorgangen *47*

360° foto's van de huidige situatie van de Steekerbrug uit het westen vanaf de Oude Rijn, vanaf het midden van de brug en vanuit het oosten vanaf de Oude Rijn [bron: Cyclomedia]

Gouwekade

oost

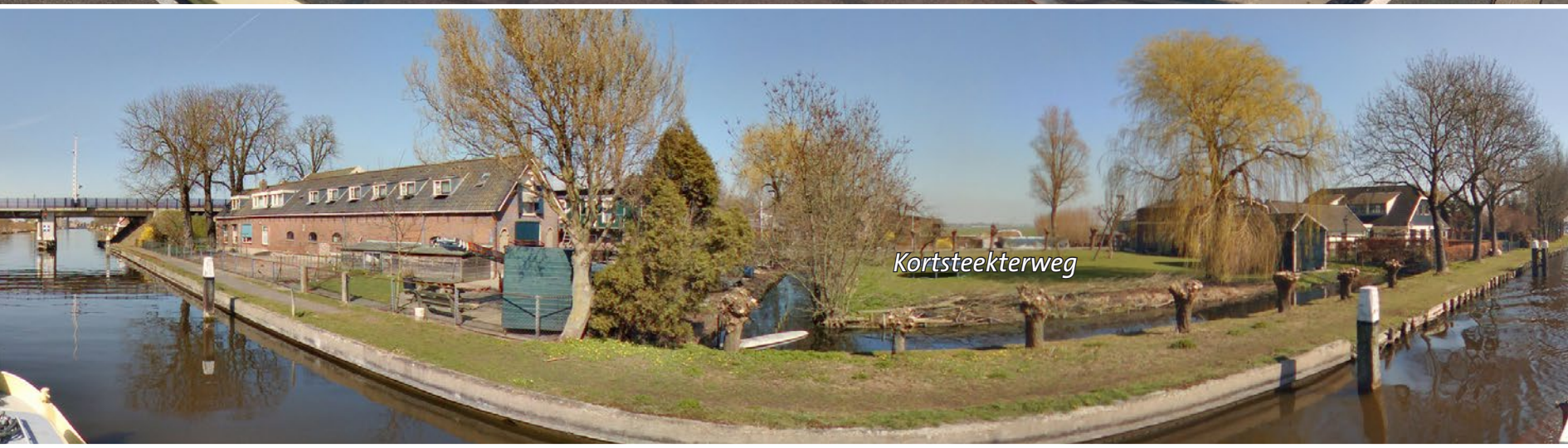
Kortsteekterweg

01 inleiding

Aanleiding en doel
Pal naast de markante kruising van de Oude Rijn met de Gouwe en het Aarkanaal gaat de N207 met de Steekterbrug over de Oude Rijn. Deze brug dateert uit de jaren vijftig van de vorige eeuw en zal voor 2020 vervangen moeten worden, door een nieuwe brug die toekomstvast aan de eisen van deze tijd moet voldoen. Dit betekent dat zowel de brug als het pakket van toeleidende wegen vergroot moet worden. Deze ingreep vergroot het contrast tussen de maat en schaal van de omgeving en de brug, die in de huidige situatie al op gespannen voet met elkaar staan. Het is daarom noodzakelijk om de nieuwe brug met zorgvuldige aandacht in te passen in het bestaande weefsel en de bestaande kwaliteit van de ruimte te behouden en zoveel mogelijk te versterken. De inpassingsvisie biedt een kader om zowel de nieuwe brug en weg als de gewenste kwalitatieve toevoeging aan het stedelijk weefsel te realiseren. Het beschrijft de kwaliteit van de nieuwe brug en de ingreep in de omgeving.

Status en begrenzingen inpassingsvisie
Dit document is opgesteld in samenwerking met de begeleidingsgroep Steekterbrug in opdracht van de Provincie Zuid-Holland. De inpassingsvisie moet de ruimtelijke kwaliteit van de ingreep voor alle volgende fasen tot de oplevering van het werk borgen. De huidige versie van de inpassingsvisie loopt voor op het voorlopig ontwerp en is opgenomen in de KlantEisSpecificatie (KES). Tijdens het proces van het voorlopig ontwerp wordt de inrichtingsvisie aangevuld en uitgewerkt met een inpassingsplan voor de omgeving en een beeldkwaliteitsplan voor de nieuwe brug. Het totale stuk wordt een contractdocument met een bindende status in alle fasen van de uitwerking en realisatie.

Stedelijke inpassing en architectuur
Bij het opstellen van de inpassingsvisie is nadrukkelijk gekozen om de uitwerking van het (stedelijk) landschap en architectuur van het kunstwerk samen in de visie op te nemen. Door de wederzijdse beïnvloeding ontstaat een eenduidige oplossing waarin het stedelijk landschap en de brug elkaar versterken. De inpassingsvisie is uitgewerkt op drie schaalniveaus: het grotere (stedelijk) landschap waar de weg en de brug onderdeel van uitmaken, het plangebied en de brug zelf met haar verschillende elementen.

Leeswijzer
Deze rapportage begint met een analyse van de omgeving van het plangebied op een regionaal schaalniveau, waarmee de relevante aantakking van het plangebied met het ommeland in beeld gebracht worden. De focus is daarbij gericht op het (stedelijk) landschap, het gebruik daarvan en de aanwezige infrastructuur die raakvlakken heeft met het plangebied. Vervolgens wordt de projectlocatie geanalyseerd. Door de doorsnijding van de Oude Rijn en de N207 is de locatie onderverdeeld in vier kwadranten met een eigen karakteristiek. Van het projectgebied worden de karakteristiek en de knelpunten beschreven. Vervolgens wordt de huidige Steekterbrug in de context van de N207 en de bruggen in de gemeente Alphen aan den Rijn geanalyseerd. Ook wordt een beschrijving gegeven van de huidige karakteristiek van de brug.
In de analyse van het beleids- en plankader zijn richtinggevende uitspraken gedestilleerd. Het beleids- en plankader is nadrukkelijk gebruikt bij de analyse van het bestaande landschap en bruggen. Op basis van de analyse van de huidige situatie en de bestaande plan- en beleidskaders zijn de uitgangspunten voor de visie op de inpassing van de nieuwe Steekterbrug geformuleerd.

ligging van (het projectgebied van) de Steekterbrug in de wegenstructuur in Alphen aan den Rijn [bron: Top10NL, Kadaster]

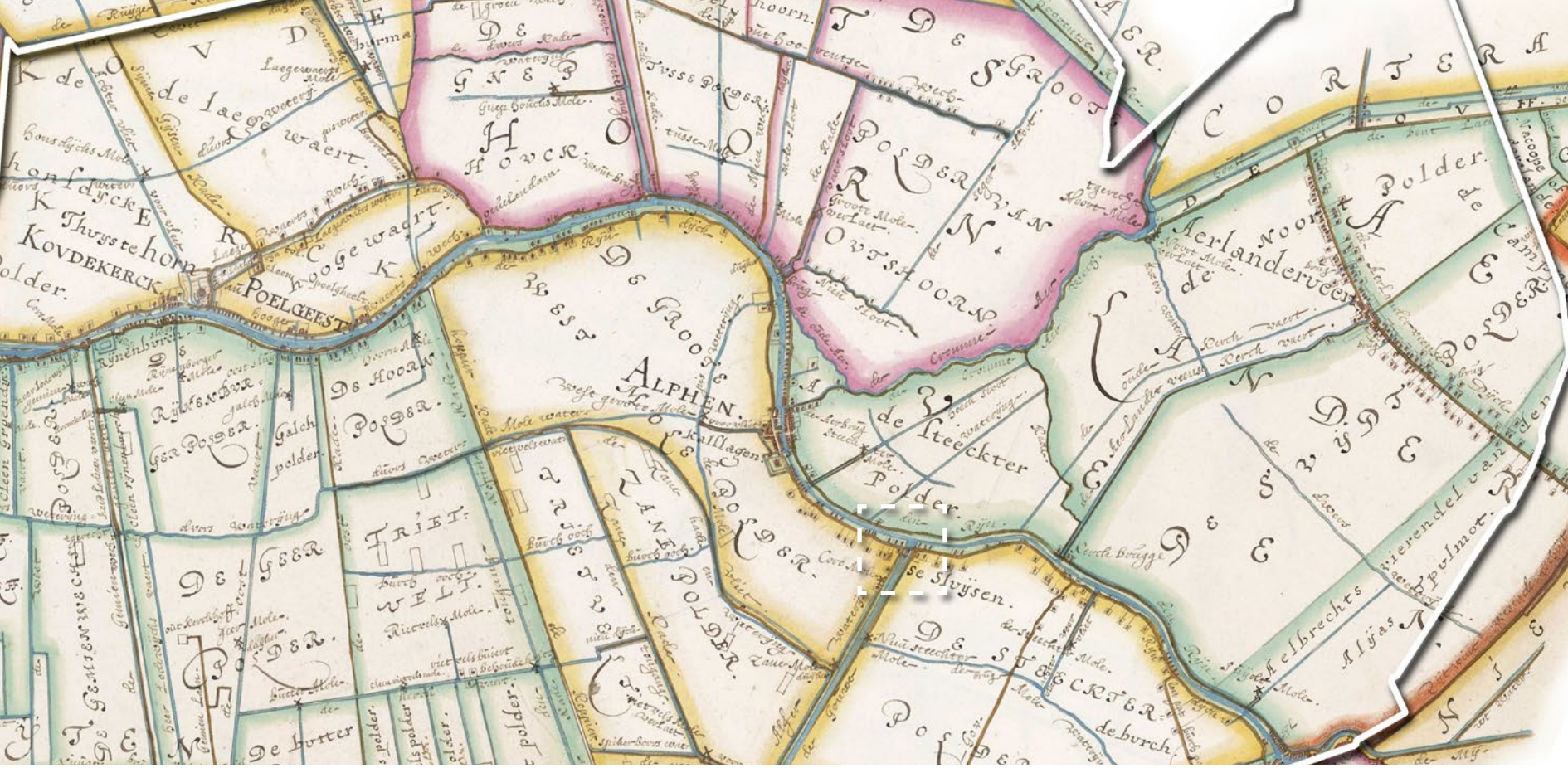
KOVDEKERCK
POELGEEST
ALPHEN
Aerlanderveen
de Steeckter Polder
de Sluysen
de Steeckter
de burch
Alphen
Oudshoorn
Koudekerk
Aarlanderveen
Zwammerdam
Groote Kleine en Kalkovensche
Zuideindsche
Lage Zijde

02 analyse

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het landschap van Alphen aan den Rijn, de omgeving van de vernieuwde Steekterbrug en van(af) de bruggen van de N207 en in Alphen aan den Rijn. De landschapsanalyse volgt de beschrijving van het gebied dat gegeven wordt in het visiedocument 'De Alphense Lijn' dat door de gemeente is opgesteld. Op basis van de drie analyses worden in de inpassingsvisie in hoofdstuk 4 uitgangspunten beschreven voor een goede inpassing van de vernieuwde Steekterbrug en de relatie met bestaande bruggen in Alphen aan den Rijn.

02.1 stedelijk landschap

De oudste sporen van het gebruik van dit gebied dateren uit de Romeinse tijd. Alphen aan de Rijn was onderdeel van de Limes, de noordelijke grens van het Romeinse Rijk. Op de zuidelijke oever van de Rijn was het castellum Albanianae gevestigd, gesticht door de keizer Caligula. De Castellumstraat is daar nog een stille getuige van. Albanianae betekent "nederzetting aan het witte water".

In later perioden was de waterstructuur ook ordenend voor de omgeving, met de Oude Rijn en Gouwe als centrale elementen. De rivier vormde samen met de oeverwallen ontginningsbasis voor veenweidelandschap. In de periode van de grote ontginningen wordt het stelsel van gegraven weteringen eraan toegevoegd. In 1657 wordt begonnen met de kanalisatie van het veenriviertje de Aar en ontstond het Aarkanaal. Dit kanaal verbindt de Gouwe met de Kromme Aar en hiermee werd de hoofdvaarweg tussen Gouda en Amsterdam flink verkort. Eind 18e, begin 19e eeuw zijn de ringvaarten aan het netwerk van watergangen toegevoegd. De kern Alphen aan den Rijn ligt centraal in een web van waterwegen. Door de goede ontsluiting ontstond hier een levendige handel en industrie.

Langs de waterwegen worden ook jaagpaden aangelegd. Een jaagpad of trekpad (ook trekweg) is een pad langs een kanaal of rivier dat vroeger werd gebruikt om schepen, gewoonlijk vrachtschepen, als de wind niet gunstig was, vooruit te trekken. Parallel aan de Oude Rijn lopen de historische dijkwegen. Vanuit de dijkwegen liepen stegen naar de Oude Rijn, waardoor er vanuit "de tweede lijn" doorzichten op de rivier waren. Veel van deze stegen zijn in de loop der tijd dichtgezet, waardoor het contact met het water is afgenomen. Hierdoor is de Oude Rijn verminderd zichtbaar en is de toegankelijkheid van de oever beperkt.

In de loop van de twintigste eeuw werd het transport over land (spoor en weg) geleidelijk aan belangrijker dan het transport via het water. Deze omkering heeft zijn weerslag op de Oude Rijn en de bebouwing langs de Oude Rijn. Veel gebouwen, met name in de centrumgebieden, zijn uitgebreid tot op de oeverlijn waardoor het jaagpad nog maar gefragmenteerd aanwezig is en de oever haar openbaarheid gedeeltelijk is kwijtgeraakt.

kaarten: het landschap rond Alphen aan den Rijn rond 1600 en 1900 [bron: www.watiswaar.nl en Kadaster]
foto: de Gouwesluis op de plek van de huidige Hefbrug; luchtfoto van de Steekterbrug [bron: www.alphens.nl]

N207
N11
Alpherium
Steekterpoort

Ontwikkeling van de stad Alphen aan den Rijn in de 20ste en 21ste eeuw

De verkeersstructuur heeft zich samen met het stedelijk landschap in de 20e eeuw sterk ontwikkeld. In 1900 is de hoofdroute in het gebied nog steeds oost-west gericht en ligt op de dijkweg langs de Oude Rijn. Rond 1938 wordt bij Zwammerdam de doorgaande weg om de dorpskern geleid. Met de aanleg van de hefbrug bij Gouwesluis is ook daar een bocht in het wegtracé langs de Oude Rijn ontstaan. Een tijdsprong verder, omstreeks 1970, heeft de hoofdroute bij Alphen aan den Rijn de kern verlaten. De hoofdwegen liggen op enige afstand van beide oevers. Twee belangrijke bruggen over de Oude Rijn, de Koningin Julianabrug en de Steekterbrug, vormen een eerste aanzet tot een ringstructuur.

De realisatie van de N207 zorgde voor de noord-zuid ontsluiting van Alphen aan den Rijn en een nieuw stuk in de ringweg. De weg is de langste provinciale weg van Zuid-Holland en loopt van Hillegom naar Bergambacht en takt aan op de hoofdwegen A4 en A12. Voor de bereikbaarheid en economische ontwikkelingen in de regio is deze weg van groot belang. De N207 vormt de oostelijke begrenzing van Alphen aan den Rijn en is ontstaan op het tracé van het oostelijke jaagpad langs het Aarkanaal.

In 2000 is Alphen aan den Rijn wederom flink uitgebreid, ook in zuidelijke richting. Met de aanleg van de N11 krijgt Alphen aan den Rijn een zuidelijke ringweg. De aanleg van de N11 heeft geleid tot een sterke verdichting aan de zuidkant van de Oude Rijn met ontwikkelingen die niet of nauwelijks op de specifieke kenmerken van de locatie inspelen. Deze ontwikkelingen zijn gericht op de N11 en keren de rivier letterlijk de rug toe.

Voor de toekomstige ontwikkeling van Alphen aan den Rijn worden de mogelijkheden voor de realisatie van een stadsring onderzocht. Doel van de stadsring is het autoverkeer meer naar de randen van de stad te leiden, waardoor de ruimtelijke kwaliteit en de mogelijkheid voor voetgangers en fietsers vergroot worden.

De Oude Rijn en de Gouwe zijn nog altijd van grote betekenis voor de beroepsvaart. Alpherium en Steekterpoort ontlenen hun kracht mede aan het gegeven dat ze zowel over water als over land (weg en spoor) ontsloten zijn. Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw neemt het recreatief gebruik van het water toe, niet alleen in Boskoop, maar ook op de Oude Rijn en Gouwe ziet men in toenemende mate de recreatievaart naast de beroepsvaart. Ook de herontwikkeling van Rijnhaven zet met de ontwikkeling van de jachthaven in op een versterkt recreatief gebruik.

kaart: huidige situatie Alphen aan den Rijn met projectgebied Nieuwe Steekterbrug [bron: Topografische Dienst]
luchtfoto: Alpherium en Gouwe in zuidelijke richting gezien [www.alphens.nl]

Oranje Nassausingel
N207
Zuid- en Noordeinderpolder
Aarkanaal
Anslag
Oude Rijn
Kortsteekterbuurt
Kortsteekterweg
Gouwesluiseweg
Gouwekade
Oude Rijn
Gouwestraat
Goudese Schouw
Gouwe
N207

02.2 *projectgebied*

In de huidige situatie van het projectgebied voor de Nieuwe Steekterbrug komt heel veel samen. Het is een kruising tussen Gouwe, Oude Rijn en Aarkanaal en twee hoofdwegen vanuit Alphen aan den Rijn takken aan op de provinciale weg N207. Het is ook een gebied in ontwikkeling met de pas gerealiseerde OTA, verlegde N207, ontwikkelende Steekterpoort, te vernieuwen Steekterbrug en de geplande Stadsring Alphen.

Door de complexiteit van de huidige situatie is de ontginningsstructuur die in 1900 nog helder zichtbaar was, beperkt te herkennen. Door het knippen van de aansluiting van de Goudse Schouw op de N207 is de oost-west relatie daar verbroken. Een aantal elementen in het gebied zijn nog wel in tact. Het bebouwingslint langs de Oude Rijn met de dijkwegen en de grens met het veenweidelandschap in de Zuid- en Noordeinderpolder. Opvallend is het verschil tussen de bebouwing langs de Oude Rijn qua type en dichtheid. In het noord- en zuidwestelijk deel zijn veel woningen gebouwd en sluit aan bij de aangrenzende woonwijk. Dicht bij de kruising van Oude Rijn en Gouwe hebben de woningen duidelijk de oriëntatie naar het water. In het noordoostelijk deel staan voornamelijk boerderijen met veel meer ruimte tussen de gebouwen. Aan de zuidoostzijde is meer industrie aanwezig en dicht aan elkaar gebouwde dijkhuisjes.

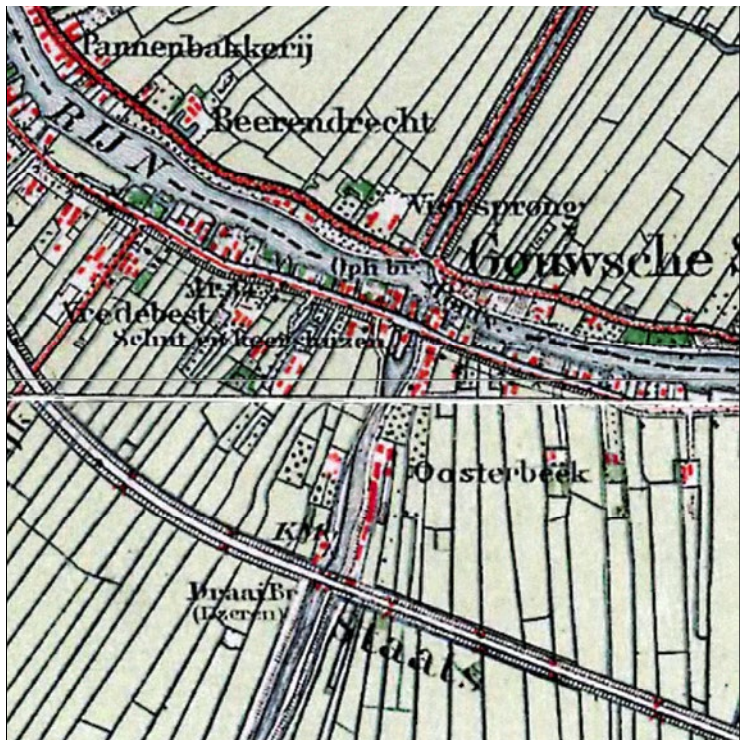

luchtfoto: situatie 2014 waar ondanks de verstedelijking en nieuwe infrastructurele lijnen een aantal van de landschappelijke structuren van 1900 nog steeds te herkennen zijn [bron: Cyclomedia 2014]
kaart: situatie rond 1900 - een typisch hollands veenweidelandschap met bebouwing in de linten en daarachter het openlandschap [bron: Kadaster]

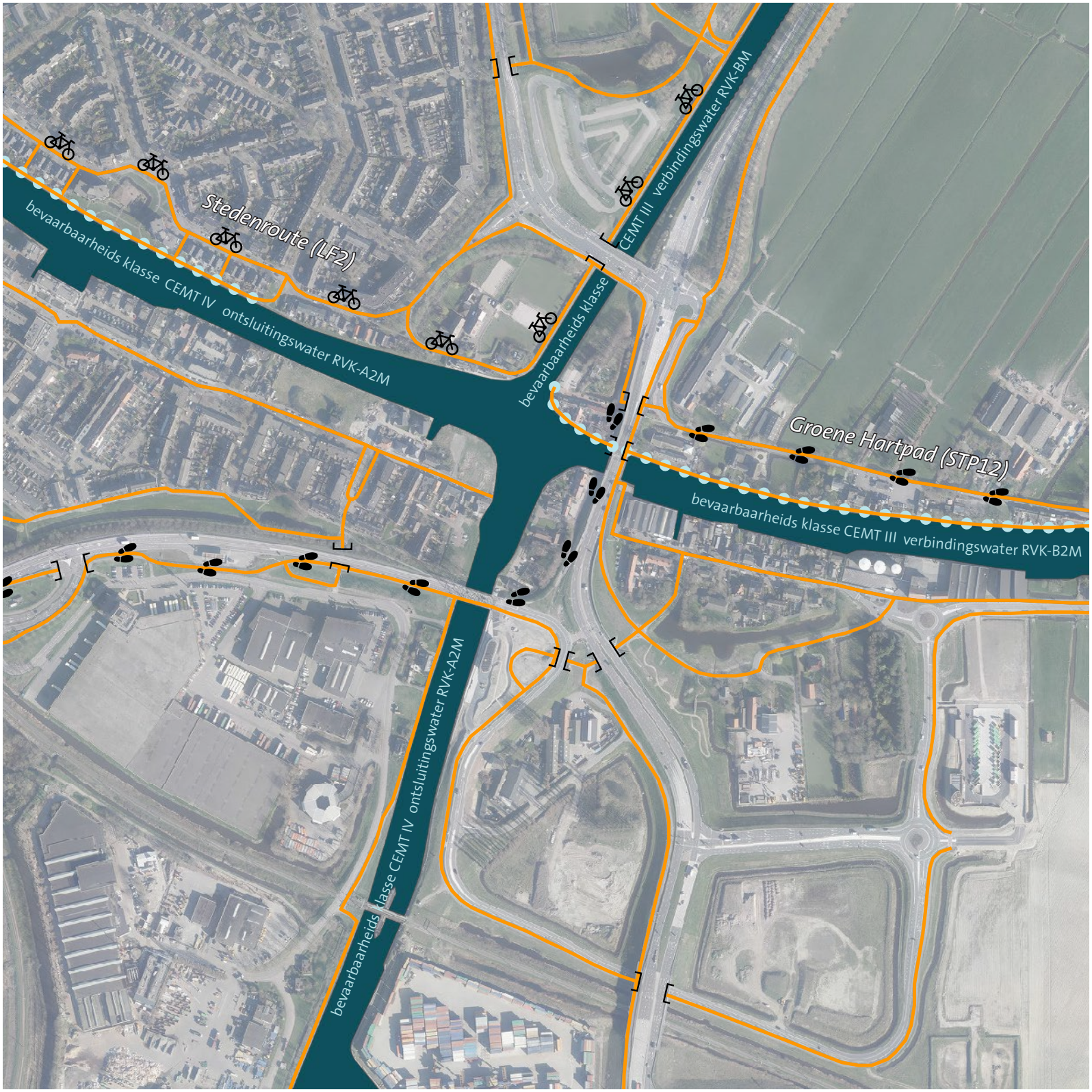
Stedenroute (LF2)
bevaarbaarheids klasse CEMT IV ontsluitingswater RVK-A2M
bevaarbaarheids klasse
CEMT III verbindingswater RVK-BM
Groene Hartpad (STP12)
bevaarbaarheids klasse CEMT III verbindingswater RVK-B2M
bevaarbaarheids klasse CEMT IV ontsluitingswater RVK-A2M

Recreatieve en langzaamverkeersverbindingen op land

De recreatieve en langzaamverkeersverbindingen volgen ook de historische opbouw in het projectgebied. De dijkwegen langs de Oude Rijn vormen mooie fiets- en wandelroutes. Op de noordoever van de Oude Rijn is het jaagpad nog gedeeltelijk aanwezig. Langs het Aarkanaal en de Gouwe lopen fietsroutes, die gedeeltelijk op de oude jaagpaden zijn aangelegd. Door de ontwikkelingen van de hoofdinfrastructuur is de logica van de verschillende routes gedeeltelijk verdwenen.

In het gebied lopen twee landelijke routes

- Groene Hart Pad (StreekWandelPad)
- Stedenroute (Langeafstand Fietspad 2)

Vaarverbindingen

De Oude Rijn, Gouwe en Aarkanaal worden in toenemende mate gebruikt voor zowel de recreatie- als de beroepsscheepvaart. In het nationale basistoervaartnetwerk zijn de volgende doorvaartmaten van toepassing:

Doorvaartmaten Basistoervaartnet in Nederland (BRTN)						
	Zeil- en motorbootroute			Motorbootroute		
	Categorie	Masthoogte	Diepgang	categorie	Opbouwhoogte	Diepgang
Verbindingswater	AZM	30,00	2,10	AM	HWJH [1]: per route beoordelen met minimum 3,40 mtr	1,50
Ontsluitingswater	BZM	30,00	1,90	BM	HWJH [1]: per route beoordelen met minimum 2,75 mtr	1,50
Ontsluitings water met doorvaart beperkingen	CZM DZM	Komen niet voor, normering niet nodig		CM	2,75	1,40
				DM	2,40	1,10

[bron: RWS 2009]

Voor de beroepsvaart geldt voor de Gouwe en het westelijk deel van de Oude Rijn de bevaarbaarheidsklasse CEMT IV. Voor het Aarkanaal en het oostelijk deel van de Oude Rijk geldt de lichtere bevaarbaarheidsklasse CEMT III.

kaart: langzaamverkeersverbindingen rond de Steekterbrug, jaagpad op noordoever en de categorisering van vaarwegen [bron: cyclomedia 2014]
foto: jaagpad [bron: onbekend]

Oprit naar N207
Steekterbrug
Kortsteekterbuurt

Kortsteekterweg
Steekterbrug
Oprit N207

Vier kwadranten rond kruispunt N207-Oude Rijn
De Steekterbrug met de toeleidende taluds vormen in het projectgebied een scheiding in de linten langs de Oude Rijn. Hierdoor ontstaan vier kwadranten die ieder een eigen karakter hebben, mede ook door de kruising van de Gouwe en het Aarkanaal. In de voorgeschiedenis van het project hebben de kwadranten een nummer meegekregen. In deze inrichtingsvisie wordt de nummering overgenomen, maar de kwadranten aan respectievelijk de noordzijde en aan de zuidzijde zijn in samenhang geanalyseerd.

Het vierde kwadrant: de Kortsteekterbuurt
De Kortsteekterbuurt is behoorlijk besloten. Het rustige buurtje bestaat uitsluitend uit wonen, waarbij één rij woningen naar de Oude Rijn gericht is en een parallelle rij woningen naar de Kortsteekterbuurt. Door het aanwezige openbaar toegankelijke jaagpad is de bijzondere kruising van de drie watergangen goed beleefbaar. Vanaf de Kortsteekterbuurt is de Oude Rijn echter amper beleefbaar. Een bijzondere kwaliteit is het buurtparkje. Het toeleidende grondlichaam van de Steekterbrug is gedeeltelijk erg stijl met gras bekleed en gedeeltelijk uitgevoerd in verticale damwanden, waar een Hedera-begroeiing tegenaan gezet is. Dit leidt tot een erg onrustig en weinig verfijnd beeld. Op de grens tussen talud en damwand is een fietstunnel aanwezig die de Kortsteekterbuurt verbindt met de Kortsteekterweg. De ontsluiting van de buurt met auto's gaat via de kruising N207 - Oranje Nassausingel.

Het eerste kwadrant: Kortsteekterweg
Aan de andere zijde van het toeleidende grondlichaam van de Steekterbrug ligt de Kortsteekterweg. Het kwadrant heeft een erg landelijk karakter en de Oude Rijn is op veel plekken beleefbaar. De bebouwing bestaat uit historische boerenerven aan weerszijden van de dijk die omzoomd is met knotwilgen en vormen een markering van het landelijk gebied. De boerderijen zijn naar de Kortsteekterweg gericht en op de dijk van de Oude Rijn is het openbaar toegankelijke jaagpad nog steeds aanwezig. Pal naast de huidige brug staat een historische boerderij. Het toeleidende grondlichaam van de Steekterbrug heeft dezelfde opbouw als aan de zijde van de Kortsteekterbuurt. Een erg stijl talud tussen weg en Oude Rijn en een damwand richting de kruising van de N207 en de Oranje Nassausingel. In het verlengde van de Kortsteekterweg is in het grondlichaam de fietstunnel aanwezig als verbinding met de Kortsteekterbuurt.

foto's: 360° panorama's van het vierde en eerste kwadrant [bron: cyclomedia 2015]

Steekterbrug *Gouwekade* *Hefbrug*

Gouwestraat *Doorgang* *Steekterbrug*

Het derde kwadrant: de Gouwekade
In het verlengde van de Gouwestraat, gelegen aan de Gouwekade en ingeklemd tussen de Gouwe, de Oude Rijn en de N207 ligt het derde kwadrant. Het is zowel het meest besloten als het meest open buurtje. Het bestaat uit oude en nieuwe woonhuisjes hoofdzakelijk voor bewoning en op nr. 15a een boksschool in een tijdelijk onderkomen. Het open zicht op het water en de ligging aan de voet van de opvallende hefbrug geven dit kleine kwadrant een heel bijzonder karakter. De oriëntatie van de woningen wijzigt van noord naar zuid in de buurt. Van een oriëntatie naar de brug, naar oriëntatie naar de Gouwekade naar oriëntatie naar de Gouwe. Het toeleidende grondlichaam naar de Steekterbrug is in deze buurt nog helemaal in grastalud aanwezig. Het buurtje kan door voertuigen uitsluitend bereikt worden via een smalle doorgang onder de N207 langs de basculekelder van de brug. Deze entree versterkt het gevoel van beslotenheid maar kent ook een keerzijde. Het is voor grotere voertuigen erg lastig om deze bocht te nemen omdat hij te smal is.

Het twee kwadrant: de Gouwestraat
De bebouwing in het kwadrant rond de Gouwestraat bestaat uit een mengeling van huizen en bedrijven met een relatie met de rivier. Kleinschalige scheepswerfjes, een watersportcentrum en historische woonhuizen aan de noordzijde en oude en moderne huizen aan de zuidzijde van de Gouwestraat. De bebouwing is relatief gesloten en laat weinig zicht op de Oude Rijn. Het toeleidende grondlichaam naar de Steekterbrug in deze buurt bestaat uit een grastalud waar delen van zijn ‘afgesneden’ om ruimte te winnen, zowel bij de traveeën van Watersport Verschuur, als het blokje van zes woonhuizen aan de Doorgang. Dit leidt tot een erg onrustig en grof beeld.

foto’s: 360° panorama’s van het derde en tweede kwadrant [bron: cyclomedia 2015]

01 - kruising met de Ringvaart Haarlemmermeer

02 - kruising met de Hoofdvaart

03 - kruising met de Ringvaart Haarlemmermeer

04 - kruising met de Drecht

05 - kruising met de Leidse Vaart

06 - kruising met het Aarkanaal

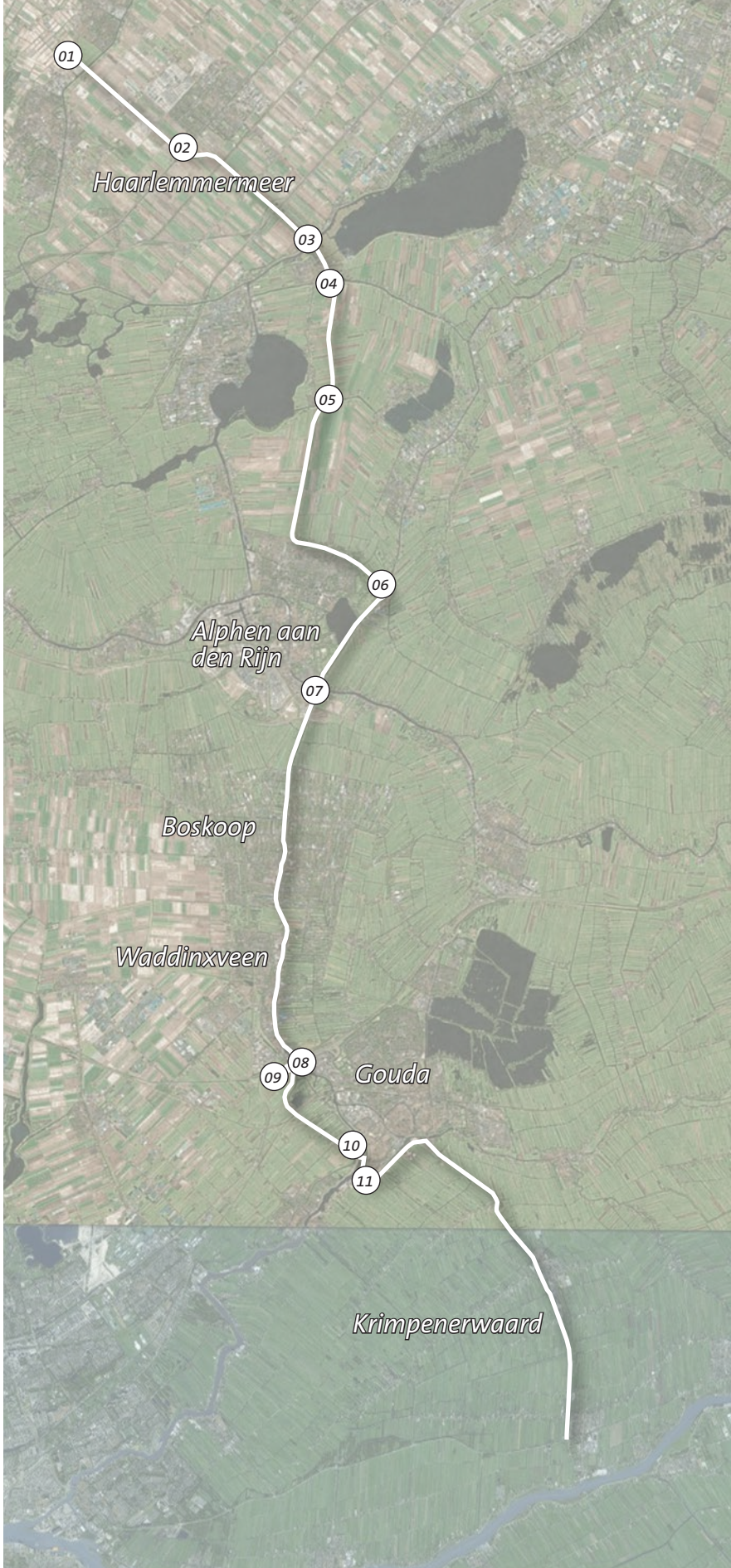

07 - kruising met de Oude Rijn

08 - kruising met de Gouwe

09 - kruising met de Ringvaart Zuidplaspolder

10 - kruising met het Gouwe Kanaal

11 - kruising met de Hollandse IJssel

02.3 bruggen

Op de route van de N207

De N207 is een provinciale weg die grotendeels door het landschap en langs de rand van steden gaat. Op deze route kruist de N207 elf watergangen. De bruggen over deze watergangen zijn, met uitzondering van die aan de stadsrand van Gouda, bascule bruggen of vaste bruggen die hoog over het water heen gaan. De bruggen van Gouda rond de Beatrixsluis zijn ophaalbruggen, terwijl de brug over de Gouwe een bascule brug is. In de serie bruggen valt de Steekterbrug op door de geluidsschermen op de rand van de brug.

Als je de N207 kenmerkende route bekijkt, dan is er geen typische N207 stijl te herkennen in uitwerking van de bruggen. De aanwezige bruggen verschillen in railing, breedte, profiel van de weg en het type. De bruggen lijken te reageren op de lokale context.

De route van de N207 gaat van Bergambacht naar Lisse

a - Aarkanaalbrug (noord)

b - Aarkanaalbrug (zuid)

c - Hefbrug Gouwesluis

01 - Steekterbrug

02 - Swaenswijkbrug

03 - Alphensebrug

04 - Koningin Julianabrug

05 - Sweitzerbrug

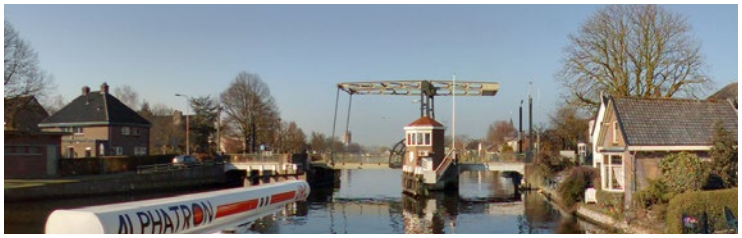

06 - Koudekerksebrug

Bruggen in het stedelijk landschap van Alphen aan den Rijn
De gemeente Alphen aan den Rijn heeft vier type bruggen: bascule brug, ophaalbrug, vaste brug en hefbrug. De drie grotere verkeerbruggen die hoog over de Oude Rijn gaan, zijn basculebruggen en over het Aarkanaal ligt één vaste brug. De bruggen met een lagere verkeersfunctie zijn ophaalbruggen en gaan laag over het water. Over de Gouwe ligt een speciale brug die ook hoog over het water heen gaat: de Hefbrug. Het is één van drie bruggen die als landmark langs de Gouwe staan. In Boskoop en Waddinxveen staan de twee andere hefbruggen.

De Steekterbrug is één van de basculebruggen die hoog over de Oude Rijn heen gaat. De bascule bruggen zijn een staaltje van ingenieurskunst. Ze zijn sober en eenvoudig ontworpen, maar hebben wel een verfijnde detaillering. De bascule kelders zijn zodanig uitgewerkt dat deze in de bebouwing langs de Oude Rijn lijken opgenomen en daarmee goed in de stedelijke structuur van de stad passen.

Conclusie: de Steekterbrug is één van de hoofdverkeersbruggen in Alphen. De Hefbrug is het landmark van Alphen. De Steekterbrug is ruimtelijk ondergeschikt hieraan, maar wel in lijn met de andere hoofdverkeersbruggen. Bezien vanaf het water heeft de brug een poortfunctie, door de ligging aan de rand van Alphen aan den Rijn en de robuuste uitwerking van de pijlers en basculekelder.

07 - Rijnhavenbrug

08 - 's-Molenaarsbrug

Nieuwe val voor Steekterbrug

Met man en macht wordt gewerkt aan de renovatie van de Steekterbrug over de Oude Rijn in Alphen. De afgelopen nacht was het zover dat kon worden begonnen met het aanbrengen van de nieuwe val — het beweegbare gedeelte — in de brug. De nieuwe val is gistermiddag met zware kraanwagens aangevoerd. Naar verwachting zal het een paar dagen duren eer het verkeer weer gebruik kan maken van de brug. Voetgangers en fietsers konden er al een tijdje niet meer overheen. Zij worden voor de duur van de werkzaamheden met een pontje overgezet. Na de werkzaamheden zal het nog enkele maanden duren voor de aanrijstroken bij de brug zijn gerenoveerd. FOTO: WIM VAN NOORT

30 mei 1989 - Leidse courant

geluidscherm op de Steekterbrug

door de verbouwing in 1989 is de nadruk komen te liggen op de weg in plaats van op de brug [bron: Cylclomedia en alphens.nl]

Geschiedenis van de Steekterbrug

De Steekterbrug is in 1952 gebouwd als een eenvoudige lijn over het water heen, opgespannen tussen landhoofd, pijlers en basculekelder. De basculekelder en oplegpijler zijn robuust en gesloten vormgegeven en geven het geheel een duidelijke verticaliteit. Door het toepassen van ramen sluiten deze elementen aan op de bebouwing in de omgeving. In 1989 is de Steekterbrug verbouwd en zijn elementen toegevoegd, waardoor een rafelig geheel is ontstaan. Belangrijke wijziging is ook dat de basculekelder en pijlers niet meer prominent in het zicht zijn. De nadruk ligt nu op de betonnen rand en het geluidsscherm. Terwijl je voor 1989 de brug kon beleven vanaf de weg vanwege de prominente basculekelder, oplegpijler en landhoofden, waarvan de gevels tot boven het wegdek, op ongeveer leuninghoogte, waren doorgetrokken, is dat sinds de verbouwing en uitbreiding niet meer mogelijk. Door de geluidsschermen is het niet meteen duidelijk dat je over een brug rijdt, behalve voor het feit dat de transparante schermen zicht bieden op de Oude Rijn, Gouwe en Aarkanaal.

Kenmerken van de huidige Steekterbrug

- Brug heeft een hoogliggend val en lijkt asymmetrisch te liggen boven het water in verband met de grote basculekelder die bereikbaar is vanaf de Gouwekade;
- Val en aanbrug naar oplegpijler lijken dezelfde hoogte te hebben, terwijl de aanbrug naar de basculekelder afwijkt in hoogte;
- Geluidsscherm is uitgevoerd in glas (of kunststof?) met antracietkleurig stijl- en regelwerk. Val is in staal uitgevoerd en voorzien van een kleur;
- Overige delen van de brug zijn in beton uitgevoerd;
- De basculekelder en oplegpijler zijn in beton uitgevoerd en voorzien van een lichte kleur;
- Ramen in de basculekelder zijn mooi gedetailleerd en liggen verdiept ten opzichte van het buitenvlak
- Landhoofden zijn afgewerkt met metselwerk;
- Rand van de brug is rafelig door verkeersseinen die uit de rand van de aanbruggen steken;
- Rand van het val valt ook terug ten opzichte van de rest;
- Oplegging ter plaatse van de landhoofden is mooi vormgegeven en voorzien van een lichte kleur.

door de verbouwing in 1989 is een rafelrand ontstaan aan een oorspronkelijk verfijnd gedetailleerde brug [bron: Cyclomedia]

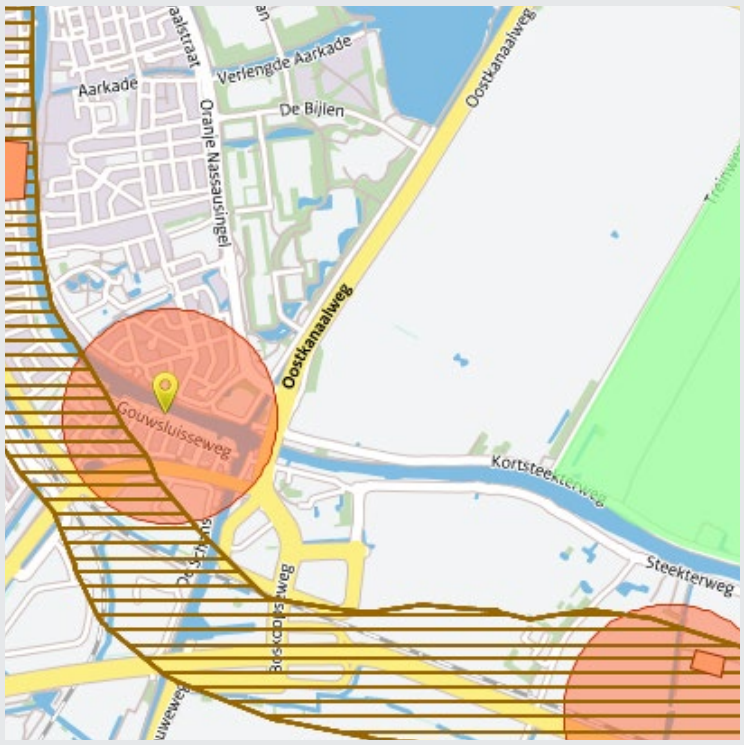
Aarkade
Verlengde Aarkade
De Bijlen
Oostkanaalweg
Oranje Nassausingel
Oostkanaalweg
Gouwsluisseweg
Kortsteekterweg
Steekterweg

03 beleids- en plankader

Rijksstructuurvisie Infrastructuur en Ruimte
Op basis van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten heeft het Rijk in het verleden een selectie gemaakt van twintig 'Nationale landschappen'. Deze landschappen weerspiegelen samen de diversiteit en ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Het Rijk laat het beleid ten aanzien van landschap op land over aan provincies en wil provincies meer ruimte geven bij de afweging tussen verstedelijking en landschap, om zo meer ruimte te laten voor regionaal maatwerk.

Provinciale Structuurvisie Ruimte en Mobiliteit en Verordening Ruimte - 2014
De provincie geeft richting en ruimte aan een optimale wisselwerking tussen ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedskwaliteit. In de gehele provincie, zowel in het stedelijk gebied als in het landelijk gebied, beoogt het kwaliteitsbeleid een 'ja, mits-beleid': ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk, met behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit (waarborg ruimtelijke kwaliteit).
Het ruimtelijk kwaliteitsbeleid bestaat uit een viertal kwaliteitskaarten, samengevat in één integrale kwaliteitskaart, bijbehorende richtpunten en een aantal bepalingen in de verordening ('handelingskader ruimtelijke kwaliteit').
De kwaliteitskaart en de richtpunten geven richting aan de interpretatie van ruimtelijke kwaliteit.
De gebiedsprofielen, die gezamenlijk met decentrale overheden en andere partijen in de regio zijn opgesteld, spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van zo'n gedeelde opvatting. De gebiedsprofielen hebben de status van handreiking, maar nadrukkelijk niet de status van toetsingskader.

Om te kunnen bepalen of een ontwikkeling past bij de gebiedskwaliteit, onderscheidt de provincie de kwaliteit van gebieden in categorieën en onderscheidt ze ruimtelijke ontwikkelingen naar hun mate van impact op de omgeving. Naast het generieke kwaliteitsbeleid, dat geldt voor de gehele provincie, wordt een tweetal beschermingscategorieën onderscheiden, waar onder voorwaarden van ruimtelijke kwaliteit ook ontwikkelingen mogelijk zijn, maar waar vanwege de kwetsbaarheid of bijzonderheid extra voorwaarden van toepassing zijn:

Gebieden met bijzondere kwaliteit (categorie 1)
Een relatief beperkt aantal gebieden is zo bijzonder, waardevol en kwetsbaar, dat de instandhouding en mogelijk verdere ontwikkeling van de waarden die ze vertegenwoordigen voorrang heeft boven alle andere ontwikkelingen. De gebieden met bijzondere kwaliteit dragen in hoge mate bij aan de identiteit, beleving en biodiversiteit van Zuid- Holland.

Ruimtelijke ontwikkelingen in en direct grenzend aan de categorie 'gebieden met bijzondere kwaliteit' zijn alleen mogelijk voor zover ze bijdragen aan deze kwaliteit. Het gaat om gebieden met de volgende kwaliteiten:
- Hoge en specifieke natuurwaarden in Zuid-Holland, gebundeld in de ecologische hoofdstructuur en Natura 2000, die met elkaar een substantiële bijdrage leveren aan de Europese biodiversiteit. In de omgeving van het projectgebied van de Nieuwe Steekterbrug is dit Aarlanderveen.
- Cultuurhistorische kroonjuwelen. Een aantal gebieden in de provincie heeft landschappelijk en cultuurhistorisch een dusdanig uniek karakter dat de bescherming en versterking van deze kwaliteiten centraal staat. Een deel daarvan is zo kwetsbaar dat uiterst zorgvuldig moet worden gekeken naar de inpasbaarheid van ruimtelijke ontwikkelingen. In de omgeving van het projectgebied van de Nieuwe Steekterbrug is dit kroonjuweel Aarlanderveen en molenviergang. Richtpunt voor dit kroonjuweel is: Waarborgen van de herkenbaarheid en samenhang van de open droogmakerijen, dijken, bebouwingslint Aarlanderveen, molenviergang en omgeving; Behouden/versterken van het contrast tussen bovenland en droogmakerijen.

Gebieden met een specifieke waarde (categorie 2)
De provincie wil in een aantal gebieden specifieke waarden in stand houden omdat ze landschappelijk, ecologisch of qua gebruikswaarde bijzonder en kwetsbaar zijn. De instandhouding van deze waarden vraagt om toegespitste vormen van bescherming en ontwikkeling. Ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden zijn mogelijk, maar met inachtneming van de specifieke waarden naast de generieke bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. De volgende specifieke waarden zijn aanwezig in omgeving van de Nieuwe Steekterbrug (in Polder Steekt en de Zuid- en Noordeingerpolder):
- belangrijke weidevogelgebieden, gelegen buiten de ecologische hoofdstructuur, vanwege de specifieke maatschappelijke verantwoordelijkheid voor deze karakteristieke en kwetsbare vogels.

Op kaart 9 in de structuurvisie staat het molenbiotoop van de Eendracht en de Limes als cultuurhistorische waarde in het studiegebied aangegeven. Het molenbiotoop stelt eisen aan ruimtelijk ontwikkelingen rond de molen. Deze mogen het vrije zicht op de molen en de windvang niet belemmeren. Richtpunt bij de Romeinse Limes is: Ontwikkelingen dragen bij aan het behoud en de herkenbaarheid van de Limes en de elementen die daar deel van uitmaken.

Uitsnede uit 'Kaart 09 - Cultureel Erfgoed' [bron: Visie Ruimte en Mobiliteit - provincie Zuid-Holland]

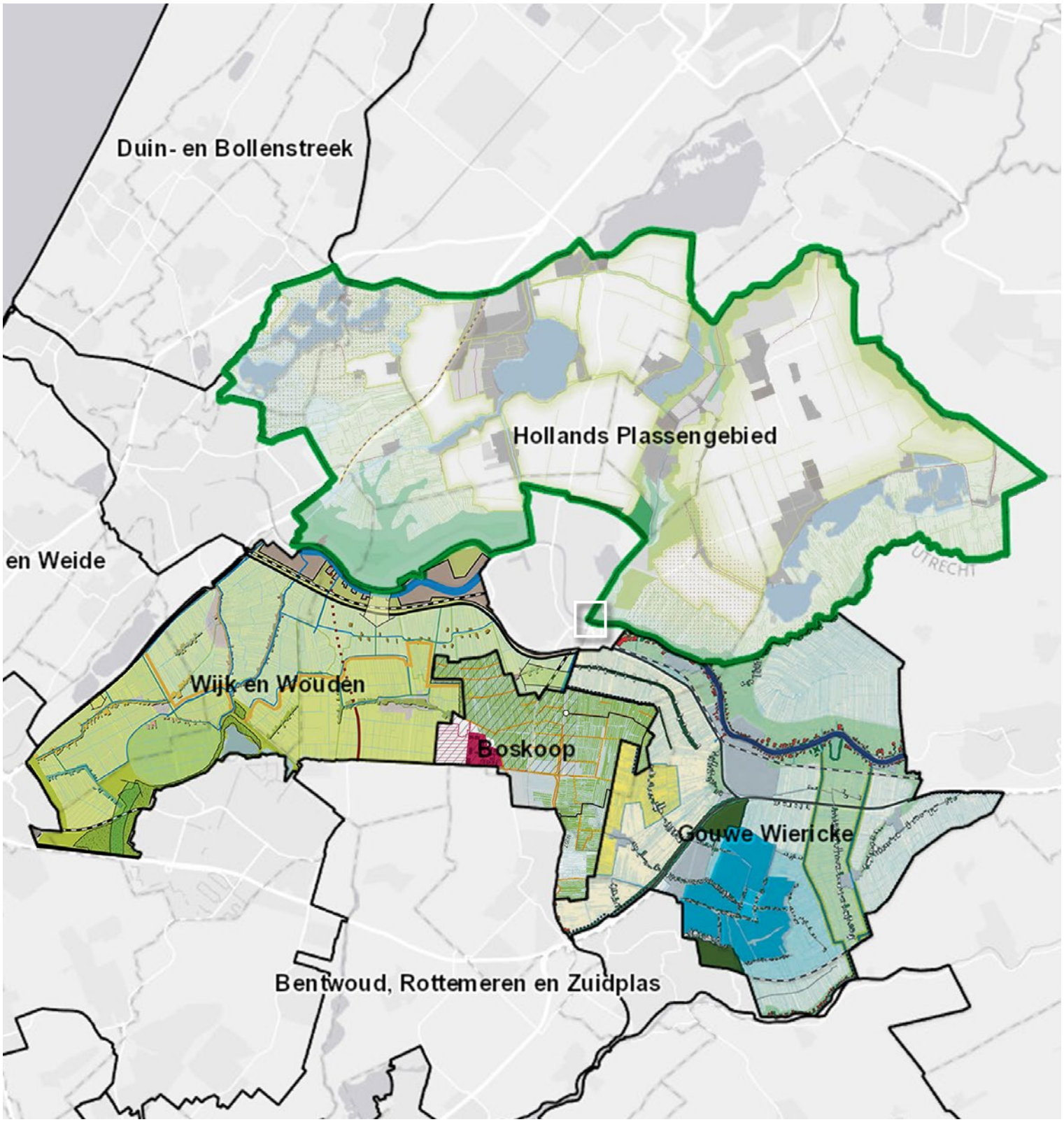
Duin- en Bollenstreek
Hollands Plassengebied
en Weide
Wijk en Wouden
Boskoop
Gouwe Wiericke
Bentwoud, Rottemeren en Zuidplas

Gebiedsprofiel Hollandse Plassen - 2014
De kwaliteitskaart uit de provinciale Structuurvisie ruimte en mobiliteit is uitgangspunt bij het opstellen van het gebiedsprofiel. De kwaliteitskaart is een belangrijk onderdeel van het 'handelingskader ruimtelijke kwaliteit'. Dit handelingskader is de basis van de provincie voor ruimtelijke kwaliteit. Het bestaat verder uit de richtpunten bij de kwaliteitskaart en de regelgeving uit de Verordening ruimte. De richtpunten beschrijven (generiek voor Zuid-Holland en gebiedsspecifiek) puntsgewijs de bestaande kenmerken en waarden en de wijze waarop nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen hiermee rekening kunnen houden. In artikel 2.2.1 van de verordening zijn regels met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit opgenomen waar (bestemmings)plannen aan moeten voldoen. Het gebiedsprofiel werkt de richtpunten voor iedere regio uit en geeft daarmee een handreiking hoe gemeenten en initiatiefnemers daarmee om kunnen gaan. Het staat qua uitwerking tussen de provinciale kwaliteitskaart en de beeldkwaliteitsparagrafen en –plannen van/bij bestemmingsplannen van de gemeenten in.

Een gebiedsprofiel omvat een beschrijving van karakteristieken (wat is er), ontwikkeling (wat speelt er), kwaliteiten (wat is waardevol) en ambitie (wat willen we) van het landschap van het betreffende gebied. Het gebiedsprofiel is in samenwerking met gemeenten en andere overheden en gebiedspartners opgesteld als gezamenlijke basis voor de ruimtelijke kwaliteit van dit gebied. Gedeputeerde Staten stellen het gebiedsprofiel vast als bevestiging van dit gezamenlijke vertrekpunt en tegelijk als uitgangspunt voor provinciale plannen. Het gebiedsprofiel is gebruikt voor de beschrijving van de huidige situatie van het landschap in hoofdstuk 2.

Legenda-eenheden en ambities
Op basis van de locatie en de specifieke opgave voor deze plek zijn een aantal thema's uit het Gebiedsprofiel Hollandse Plassen met bijbehorende ambities van toepassing voor de omgeving van de Steekterbrug. Deze zijn op de volgende pagina's weergegeven. In de omgeving zijn de gebiedsprofielen van Gouwe Wiericke, Boskoop en Wijk en Wouden opgesteld. Deze bevatten geen aanvullingen voor het studiegebied van de Steekterbrug.

VEENLANDSCHAP (GROENE HART)

Herkenbaar waterrijk (veen)weide

- Het versterken van de landschappelijke diversiteit en het veen(weide) karakter, behoud van rust en stilte en het zicht op de horizon uitgaande van een toekomstbestendig, veilig en rendabel watersysteem.
- Behoud van het contrast tussen (meer verdichte) hooggelegen boezems, linten en bovenlanden en het uitgestrekte, ingeklonken veen.
- Bewaren diversiteit aan verkavelingspatronen, waarbij lengtesloten als beeldbepalend worden beschouwd.
- Nieuwe agrarische bedrijven liggen aan ruilverkavelingslinten en vormen visuele eilanden in het veenweidelandschap door stevige, passende beplanting en een ligging op ruime afstand van elkaar.
- Behoud van de veenstroom, dijk en kade als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het veen(weide)landschap en begrenzing van poldereenheden.
- Behoud van en waar mogelijk ontwikkeling van natuurwaarden in de vorm van natuurlijke graslanden, oevers, overhoeken, e.d. ten gunste van de veenweidenatuur.

LANDSCHAP VAN DE DELTA

Onderscheidend rivierengebied

- De kwaliteiten van de Oude Rijnzone zijn contrasten in maat, schaal en korrel, openheid en zichten, unieke cultuurhistorische elementen, industrieel erfgoed en het jaagpad. Het karakter van de Oude Rijnzone als woon- en werkrivier is uitgangspunt bij transformaties.
- Behoud van de leesbaarheid van de ontwikkeling van het rivierenlandschap van de Oude Rijn door het respecteren en versterken van de samenhang tussen alle onderdelen van het rivierengebied (verkaveling, open polders, oeverwallen, dijken).
- Behoud en versterking van de visuele relatie tussen rivier en achterliggend landschap met de typerende gestrekte verkaveling. De verschillen tussen het luwe noorden en het dynamische zuiden vormen uitgangspunt bij ruimtelijke veranderingen.
- Behoud van de doorzichten vanaf de dijk op het achterliggende veenweidelandschap.
- Behoud van de typische verkaveling met lange smalle kavels en sloten opstrekkend vanaf de Oude Rijn.
- Behoud of herstel van openbare oevers met -indien van toepassing- herstel van het jaagpad voor langzaam verkeer.
- Zorgvuldig om gaan met de grote verscheidenheid aan cultuurhistorisch erfgoed. Dit erfgoed vormt een inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen. Monumentale industriële panden worden opgenomen in ontwikkellocaties. Waar mogelijk en wenselijk blijft ‘riviergebonden’ bedrijvigheid gehandhaafd of wordt deze vernieuwd om een goede mix te krijgen tussen wonen en werken.

NETWERKEN

Weg door stad en land

Ambities zijn per wegtype opgenomen in de verdere uitwerking . N-wegen als integraal onderdeel van de stad is wel opgenomen op kaart, maar niet uitgewerkt in ambities.

- Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, bijvoorbeeld vaarten, dient de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar te blijven (door bijvoorbeeld een brug). Hierbij wordt rekening gehouden met de beleving vanuit het landschap op de weg. Deze ‘contactpunten’ worden met zorg ontworpen en komen terug in de beeldkwaliteitsparagraaf.
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur wordt altijd beschouwd als een integrale gebiedsopgave inclusief inpassingsvraagstukken. Onder inpassing wordt naast ligging in het landschap met een passend wegtracé ook verstaan; omgaan met doorlopende landschappelijke structuren, logische oplossingen voor doorgaande recreatieve verbindingen en behoud van gebruikswaarde van het omliggend gebied.
- N-wegen bieden zicht op het landschap; waar mogelijk worden nieuwe zichten op het landschap gemaakt.
- Bij wegontwerpen wordt rekening gehouden met landschappelijke oriëntatiepunten en hoogteverschillen.
- Bewuste vormgeving van entrees van dorpen of steden. Dit kan bijvoorbeeld met kunstwerken, beplanting, maar ook de bebouwde omgeving speelt een grote rol.
- Wegbegeleidende beplanting sluit aan bij het landschapstype (en bestaat uit inheemse soorten) en bij aanbrengen of verwijderen van wegbeplanting rekenschap geven van het zicht op de weg.
- Het wegprofiel is functioneel en ingetogen vormgegeven met zo min mogelijk kunstwerken (vangrail, bebording, verlichting, kastjes e.d).
- De rondwegen bij de steden en dorpen zijn zo ingericht dat een goede oriëntatie mogelijk is: het is helder waar de stad en waar het landschap zich bevinden.

Water als structuurdrager

- Een beleefbaar waterstelsel als dragende structuur van Zuid-Holland: verbeteren van de zichtbaarheid, toegankelijkheid, en uitstraling van het water.
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- De (provinciale en historische) vaarwegen krijgen de uitstraling van regionale landschappelijke dragers door een doorgezette eenheid van inrichting van de oevers en begeleidende beplanting en door de vormgeving van kruisende infrastructuur. Aandacht voor zicht op en vanaf het water.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden aan kanalen en vaarten buiten het stedelijk gebied, dan dragen deze bij aan versterking van hun rustige en voorname karakter, behoud en versterking van erfgoed als identiteitsdragers en herstel van continuïteit (ook aanliggend landschap) waar nodig.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden langs de rivier dan krijgen deze (ook) een voorkant naar de rivier en dragen deze bij aan behoud of versterking van het eigen karakter van de rivier.
- De oevers van rivieren, vaarten, kanalen en plassen zijn waar mogelijk openbaar toegankelijk. Om oevers en water toegankelijk en beleefbaar te houden is er geen ruimte voor verdere verdichting (privatisering) van de oevers, direct grenzend aan het water.
- Bewaken en herstellen van continuïteit van landschappelijke structuurdragers als veenstromen, kanalen of -dijken waar nodig.

(STEDELIJKE) OCCUPATIE

Kwaliteit van stads- en dorpsrand

- Visuele relatie tussen stad en buitengebied: Bebouwing oriënteert zich op het landschappelijke panorama over het water.
- Het contrast zo scherp mogelijk maken.
- Het (oorspronkelijke) landschap en haar structuren, zoals waterlopen, dijken of linten vormen de basis voor vanzelfsprekende verbindingen tussen stad en buitengebied.
- Overgang van stad naar land markeren.
- Directe zichtrelatie vanuit de stad of het dorp naar het landschap.
- Toegankelijkheid voor voetganger en/of fietser.
- Sluit de stad-landverbinding aan op bestaande stedelijk groengebieden en fiets-/wandelnetwerk.
- Voorkom / overwin barrières bij wegen, spoor en water door passende oversteekmogelijkheden (brug, tunnel of veer).

Linten blijven linten

- Behouden van doorzichten om de kade herkenbaar te houden en de visuele relatie met het achterliggende landschap te handhaven.
- Kavelrichting langwerpig en haaks op de boezemgang
- Directe ontsluiting van het erf op het lint
- Soms liggen er agrarische erven aan de achterkant

BELEVING

Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

- Ontwikkeling van het vrijetijdslandschap tot een samenhangend, gevarieerd, verbindend en aantrekkelijk stelsel van gebieden en routes op de schaal van de provincie.
- Ingezet moet worden op het aanleggen van ontbrekende schakels en verbeteren van het bestaande recreatieve netwerk
- Accenten voor nieuwe ontwikkelingen komen te liggen in de provinciale landschappen: toegankelijke en multifunctionele landschappen in de nabijheid van de stad met een hoge gebruiks- en belevingswaarde.
- Sterke verbinding stad-land door een aansluitend routenetwerk voor fietsen, varen en wandelen. De langeafstandroutes vormen de basis van een regionaal fijnmazig netwerk. Dit netwerk verbindt het Zuid-Hollandse vrijetijdslandschap met omliggende provincies.

Stad van Morgen, Structuurvisie Alphen aan den Rijn 2031 (2013)
Met deze visie geeft de gemeente richting aan de ruimtelijke ontwikkeling van de Stad van Morgen. De visie is geen dichtgetimmerd beleidsstuk, maar een flexibel, richtinggevend en inspirerend kader. Voor de omgeving van de Steekterbrug beschrijft de visie de volgende ambities:

- De entrees van de stad, de stadsranden en de stedelijke kwaliteit van de vervoersassen benadrukken de zorgvuldige inpassing in het stedelijk weefsel en het contact met dorpen en het landschap.
- Optimaliseren van groenblauwe raamwerk.

Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2025 (2013)
Deze visie beschrijft het wensbeeld van de toekomstige verkeersstructuur in de stad Alphen aan den Rijn. Het is een uitwerking van het door de gemeenteraad gekozen Scenario Stadsring. In de structuurvisie wordt de verbreding van de Steekterbrug gekoppeld aan het voornemen tot het realiseren van de Stadsring. In de visie wordt ervan uitgegaan dat Scenario Stadsring een positieve invloed heeft op de ruimtelijke kwaliteit. Doordat langzaam verkeer het primaat heeft komt er meer ruimte om te fietsen, te lopen en te verblijven. Ook komt er meer ruimte voor groen en water. De stadsring biedt gelegenheid om de entreegebieden tot de stad te versterken en logischer te maken.

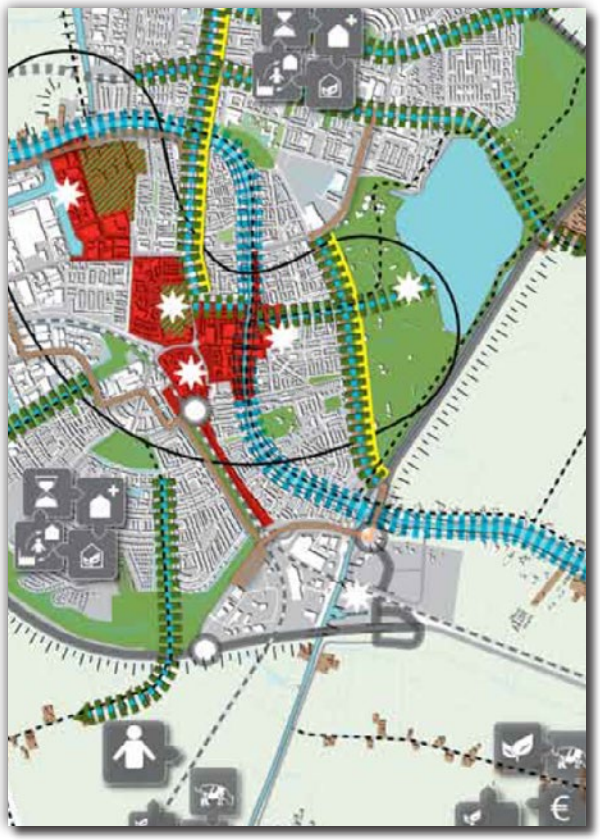

De Alphense Lijn, Visiedocument Openbare Ruimte - (2015)
De Alphense Lijn biedt een integrale visie op de verschijningsvorm, de betekenis en de ontwikkeling van de openbare ruimte. Het visiedocument is een belangrijk handvat voor het gemeentelijk beleid op het gebied van de openbare ruimte. Het beschrijft de manier waarop samengewerkt wordt met inwoners, de doelstellingen die met de openbare ruimte voorop staan en wat de uitgangspunten bij de inrichting van de openbare ruimte zijn. Het projectgebied van de Steekterbrug staat op de visiekaart met het inrichtingsniveau centrumgebied, basiskwaliteit woongebied en extensief-gebruikte park- en groengebieden. De kruising van de Oude Rijn, Gouwe en Aarkanaal wordt aangeduid als 'Boeg'. Het is de ambitie om de plekken waar verschillende watersystemen samenkomen te ontwikkelen tot een verbijzonderde openbare ruimte, tot 'boegbeelden' van de gemeente.

Bestemmingsplan Steekterpoort - (2012)
Het bestemmingsplan Steekterpoort I is één van de producten die de gemeente levert voor een goede landschappelijke en ruimtelijke inpassing en verkeerskundige ontsluiting van het project OTA en het bedrijventerrein via de omgelegde N207. In dit bestemmingsplan is naast een globale uitwerking van de omlegging van een deel van de N207 en de OTA ook het nader te concretiseren bedrijventerrein opgenomen. Stedenbouwkundig uitgangspunt is de realisatie van een hoogwaardige entree. Aan de noordzijde van Steekterpoort is de lintbebouwing van de Steekterweg een belangrijke grens. Hier komt een overgangszone die bestaande bebouwing op kan nemen en sterk aansluit op het huidige karakter van de Steekterweg. Er is in dit gebied dan ook gekozen voor een lagere bebouwingshoogte en –intensiteit, en een lagere bedrijfscategorie. Groen zal in dit gebied een dominante rol spelen en dat wordt gestart door het aanbrengen van een „groene long", daar waar deze zone de N207 raakt. 'Het Lint' moet in feite een voortzetting van het bestaande bebouwingslint langs de Steekterweg inhouden. De kavel- en slotenstructuur moet grotendeels intact blijven, waarbij de groene omkadering met streekeigen beplanting wordt versterkt.

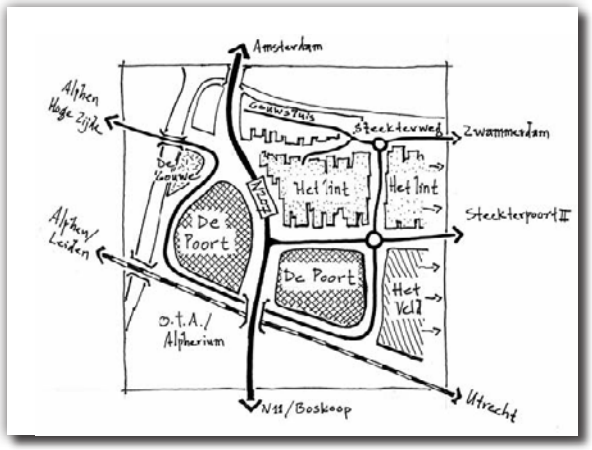

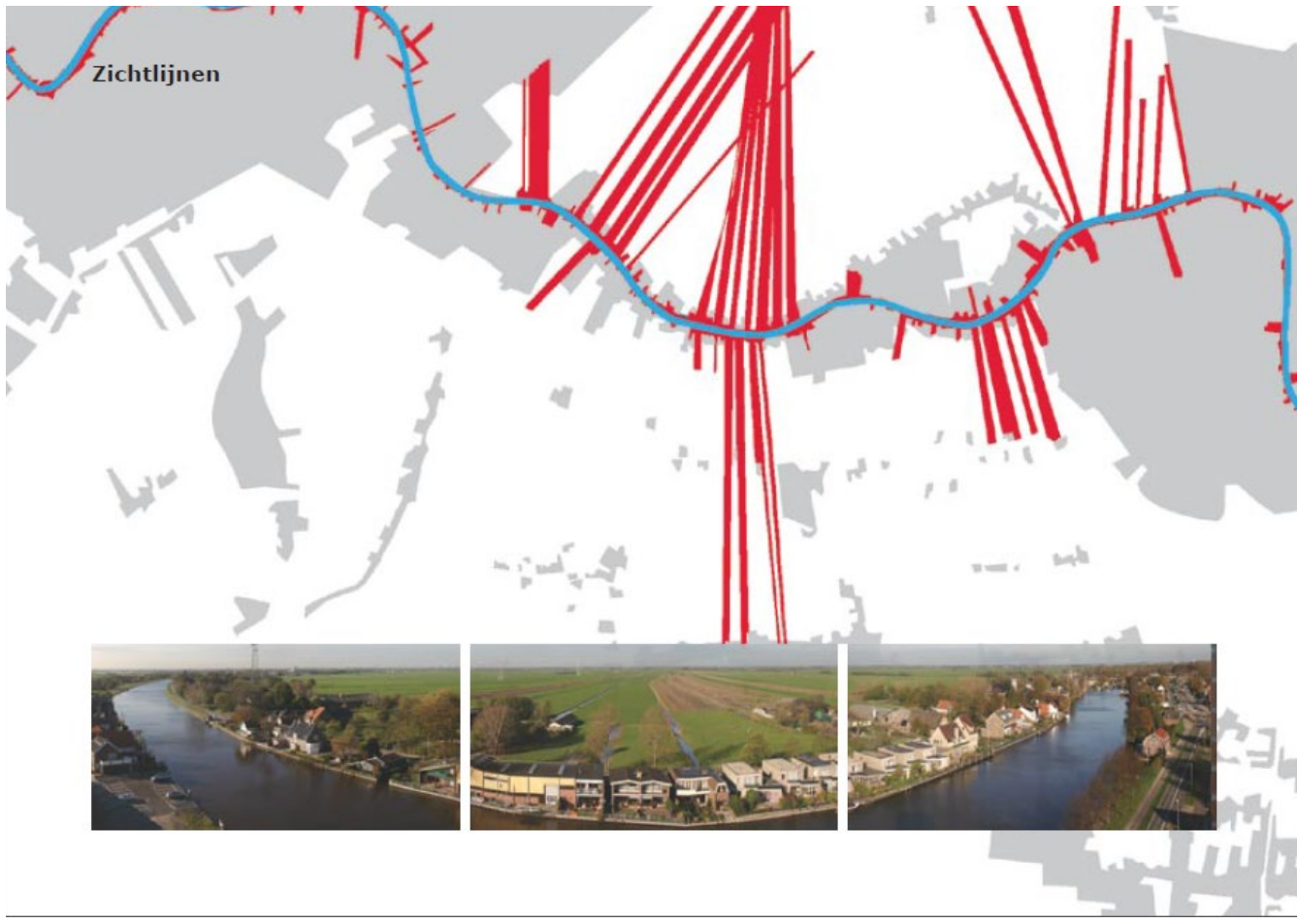
Zichtlijnen

Ruimtelijke kwaliteit Oude Rijn Zone (2006)

Het doel van het project 'Ruimtelijke kwaliteit Oude Rijnzone' is het in woord en beeld definiëren van de gewenste ruimtelijke kwaliteit in de Oude Rijnzone. Daaraan zijn toetsbare richtlijnen gekoppeld die ontwikkelende partijen kunnen hanteren in de zone. Voor de Nieuwe Steekterbrug zijn de volgende relevant:

- Laat de ondergrond in het ontwerp doorklinken
- Versterk de noord-zuid relaties
- Zet in op behoud en versterken van zichtlijnen haaks op de rivier
- Versterk de openbaarheid van oevers / herstel het jaagpad
- Menging van maat en schaal, van 'korrel
- Maak ruimtelijk hoogwaardige overgangen tussen stad/dorp en aanliggend landelijk gebied.

Zichtlijnenkaart Oude Rijnzone

04 inpassingsvisie

Op basis van de analyse van de huidige situatie en de bestaande plan- en beleidskaders zijn de uitgangspunten voor de visie op de inpassing van de nieuwe Steekterbrug geformuleerd. De inpassingsvisie wordt als kader gebruikt bij het opstellen van het voorlopig ontwerp van de Steekterbrug en de toeleidende wegen ingebracht om te komen tot een voorkeursvariant. De uitgangspunten zijn geformuleerd op de drie schaalniveaus die ook in de analyse gehanteerd zijn;

- Regionaal schaalniveau: wat zijn de landschappelijke en stedelijke lijnen en relaties en hoe moet daar mee worden omgegaan;
- Projectgebied schaalniveau: wat is de ruimtelijke hiërarchie en kwaliteit van de elementen in het projectgebied en hoe kunnen deze worden ingezet om de uitgangspunten van het regionaal niveau te realiseren;
- Element schaalniveau; hoe kunnen de verschillende elementen gekozen en gematerialiseerd worden om de uitgangspunten van de bovenliggende schaalniveaus te realiseren.

Landschappelijke en stedelijke lijnen en relaties behouden
In het stedelijk landschap rond de Steekterbrug is de ontstaansgeschiedenis van het landschap nog af te lezen. Het historische lint van de Oude Rijn is als lijn ruimtelijk nog structurerend. De molen De Eendracht en de Hefbrug over de Gouwe zijn daarbij bakens in het stedelijk landschap en hebben een duidelijke relatie met de Oude Rijn en Gouwe.

Hoofduitgangspunt voor het ontwerp van de Steekterbrug is dat de historische landschappelijke lijnen van de linten en de watergangen leidend blijven en versterkt worden. Concreet houdt dit in dat de toeleidende wegen op en eenvoudige heldere en logische manier op het bestaande weefsel aantakken en de historische lijnen langs de Oude Rijn en langs de Gouwe en Aarkanaal als richting aanhouden. Naast het in tact houden van de landschappelijke lijn en relatie, is dit ook de meest ruimte-efficiënte oplossing omdat overhoeken worden voorkomen. Het wegontwerp moet ook een nadrukkelijke koppeling hebben met de routebeleving van de N207, zodat de Steekterbrug over de Oude Rijn een duidelijke relatie heeft met de Oude Rijn en het lint daarlangs, maar ook op een heldere manier bij de N207 hoort.

Bij het vernieuwen van de Steekterbrug zal ook een aanpassing plaatsvinden van de langzaamverkeersverbindingen. Ook deze verbindingen moeten op een eenvoudige, logische en heldere manier de stedelijke en landschappelijke lijnen volgen. Het beleefbaar waterstelsel wordt dan de dragende structuur in het landschap. De in het projectgebied aanwezig jaagpaden moeten openbaar en toegankelijk blijven.

Op de gewenste Stadring van Alphen aan den Rijn kan worden voorgesorteerd door het toepassen van een extra overmaat in de breedte van de brug en toeleidende wegen. De stadsring voegt zich daarmee in de grotere landschappelijke en stedelijke lijnen die op de projectlocatie aanwezig zijn.

historische landschappelijke lijnen, richtingen en waterstructuur

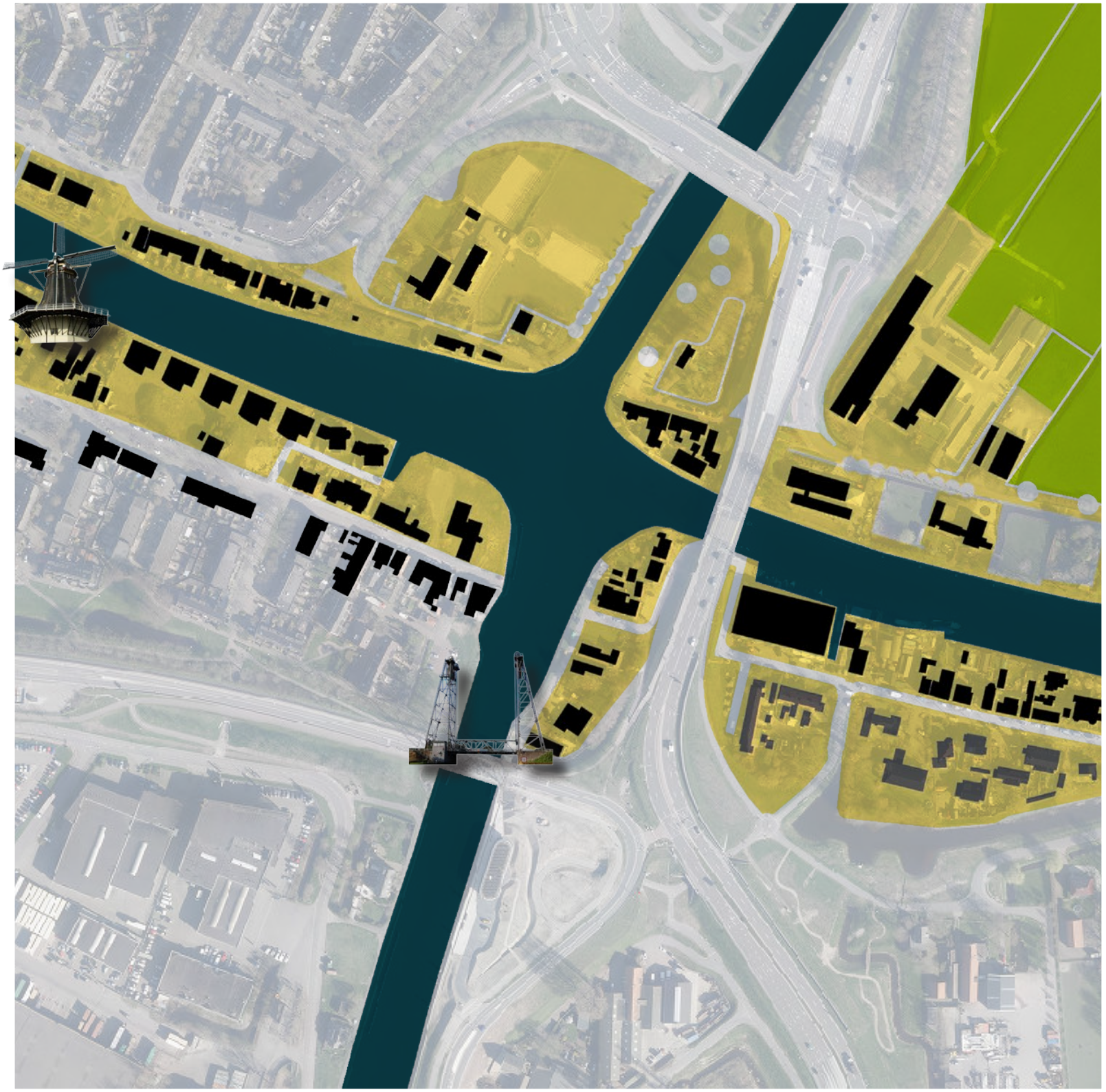

Context van het stedelijk landschap gebruiken en versterken

De basis voor de uitwerking van de Steekterbrug is de lintstructuur langs de Oude Rijn. Deze structuur moet in de nieuwe situatie ruimtelijk dominant blijven en beter beleefbaar worden. De bestaande kwaliteiten zoals de openbaarheid van de noordelijke oevers van de Oude Rijn en de verschillen in de stedelijkheid van de linten moeten behouden blijven.

Door de verbreding van de Steekterbrug en daarmee ook de toeleidende grondlichamen, ontstaat een grotere knip in de oost-westgerichte structuur en wordt het schaalcontrast tussen de brug en de omgeving groter. Uitgangspunt is daarom om het geheel zo slank mogelijk te houden. De kwadranten ten westen van de Steekterbrug moeten daarbij zo heel mogelijk gehouden worden, zodat de relatie van de dijkwegen ter weerszijde van de Gouwe en Aarkanaal behouden blijft. Bij de reconstructie van de gebieden aan de oostzijde van de brug geldt dat voldoende afstand gehouden wordt tussen de nieuwe ontwikkeling en de nieuwe brug en de ontwikkeling past bij de karakteristiek van het lint. In het noordoosten is dat een landelijk karakter met doorzicht in het lint naar het landschap daarachter en een openbaar toegankelijke oever met jaagpad. In het zuidoostelijk lint kan bij de reconstructie voor een ontwikkeling met een wat meer industrieel karakter gekozen worden. Het toevoegen van zicht vanuit het lint op de Oude Rijn verhoogt daarbij de ruimtelijke kwaliteit van het lint.

Steekterbrug is een ruimtelijk bescheiden brug en concurreert niet met de Hefbrug en/of de molen De Eendracht, die de landmarks in de omgeving zijn. In de uitwerking moet de brug zijn poortfuntie behouden. De brug vormt een markering van de grens tussen het stedelijk deel van Alphen aan den Rijn en het meer landelijk deel. Bij de verdubbeling van de breedte van de brug moet de verhouding tussen open ruimte onder de brug en gebouwde elementen goed worden afgestemd, zodat geen kokervorming ontstaat vanaf het water en vanuit de omgeving. De onderbouw van de brug moet door de detaillering onderdeel gaan uit maken van de ‘korrel’ van de Oude Rijn niet als de huidige Steekterbrug en overige basculebruggen in Alphen aan de Rijn. Vanaf de N207 bezien, moet de kruising van de Oude Rijn weer beleefbaar gemaakt worden en zicht ontstaan op de Zuid- en Noordeinderpolder.

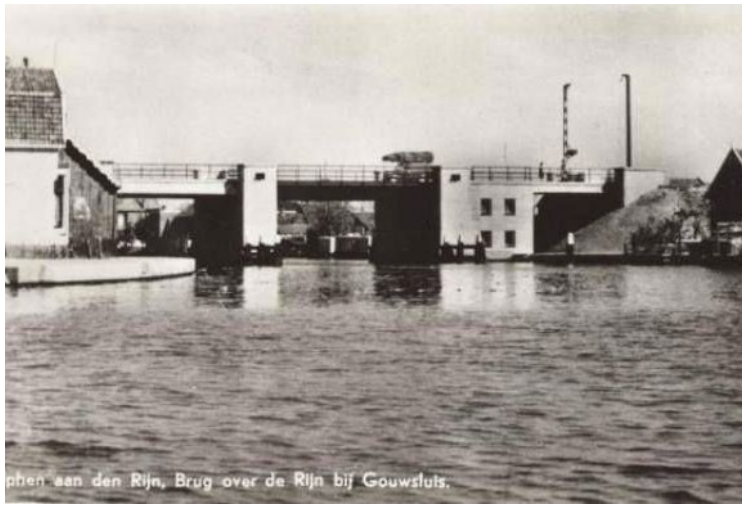

ruimtelijk dominante en verfijnd uitgewerkte basculekelder en pijlers

ruimte onder de brug met hoge ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte

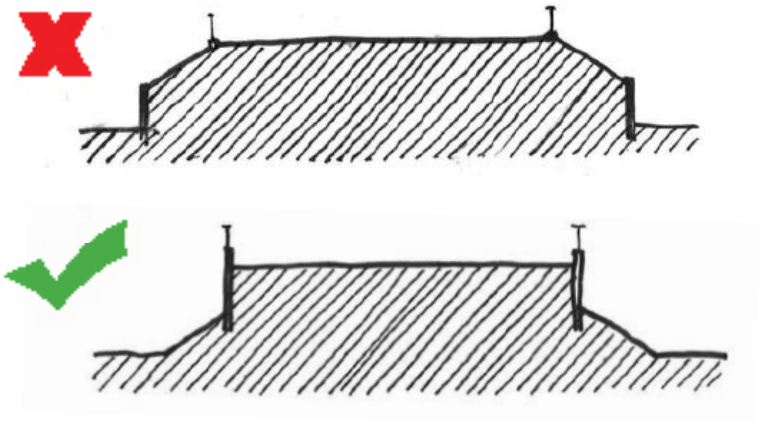

voorkeur voor het 'optoppen' van het grondlichaam

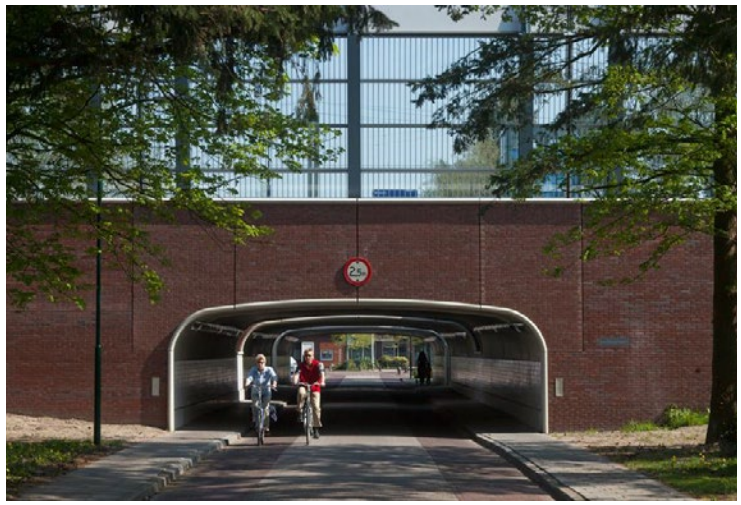

referentie voor bekleding van keerwand met baksteen

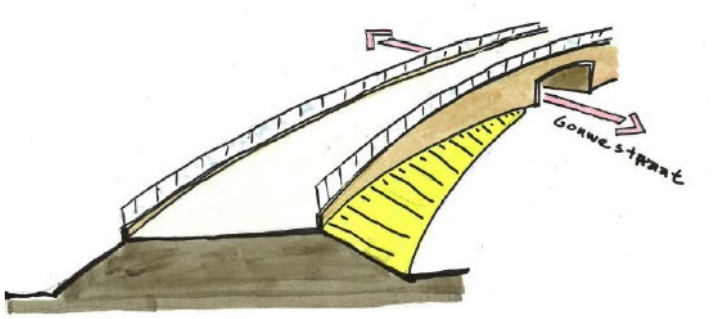

impressie 'optoppen' van talud in combinatie met vormgeven onderdoorgang

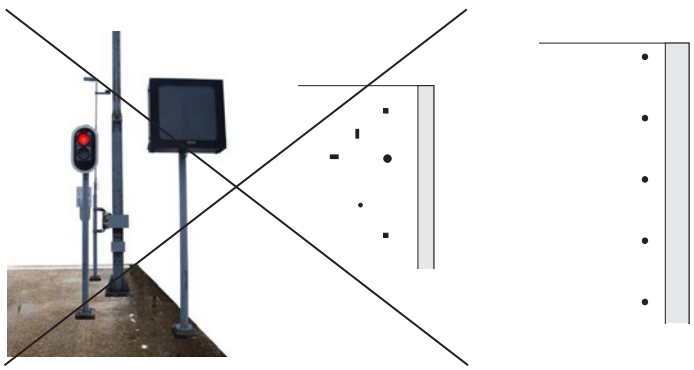

eenvoudig en rustig beeld verkeersmeulibair

Vormgeving Steekterbrug ondersteunt stedelijk landschapsbeeld

Sober eigentijds eenvoudig uitgewerkt in lijn met de overige bruggen over de Oude Rijn bij Alphen aan den Rijn. Het beeld van de historische Steekterbrug met ruimtelijk dominante en verfijnd uitgewerkte details, basculekelder, pijlers en oplegpunten is daarvoor de basis. Vanuit de omgeving gezien dient de nadruk te liggen op de kelder, pijlers, landhoofden en leuningwerk van de brug en niet het wegdek.

De opgave voor het ontwerp van de Steekterbrug dient beschouwd te worden als een integrale opgave, waarbij brug en toeleidend tracé een samenhangend, herkenbaar beeld oplevert. De brug is meer dan een verzameling fragmenten. Vanuit de verschillende karakteristieken van de kwadranten moet ook ruimte zijn voor maatwerk.

Het beplantingsplan rond de brug moet integraal onderdeel vormen van het brugontwerp en door de benodigde watercompensatie wordt de hoofdrichting van het landschappelijke patroon gerealiseerd.

Uitgangspunt voor het toeleidend grondlichaam van de Steekterbrug is een grastalud. Daar waar de ruimte beperkt is of vanuit de belangen van de individuele kwadranten meer ruimte op maaiveld is gewenst, dient de tracébreedte ingeperkt te worden. Hiervoor zijn twee varianten denkbaar: Vanaf het maaiveld ingeperkt talud of een vanaf de weg 'opgetopt talud'. De voorkeur gaat uit naar het 'opgetopt talud' vanwege het ranker profiel, de beleefbaarheid van het grondlichaam vanaf het maaiveld in de kwadranten, een mogelijke integratie van keerwand en geluidsscherm en de beheerbaarheid van het grastalud vanaf maaiveld.

Als ruimtes op de kade onder de brug ontstaan, krijgt deze openbare ruimte een hoge ruimtelijke kwaliteit die past bij de doorgaande functie. De ruimte moet sociaal veilig worden.

Keerwanden/borstwering en eventueel geluidsscherm dienen in samenhang ontworpen te worden en bij voorkeur in elkaars verlengde te liggen. In de materialisering dienen materialen gebruikt te worden die mooier worden naarmate ze verouderen. De materialisering van de keerwanden is afgestemd op de uitwerking van de pijlers en basculekelder van de brug.

Eenvoudig en rustig beeld van wegmeubilair en verkeerstechniek.

voorlopig ontwerp

05 beeldkwaliteitsplan

ALGEMEEN

Het integrale ontwerp van het kunstwerk is erop gericht te benadrukken dat Steekterbrug een brug over de Oude Rijn is, zowel vanuit de beleving van de vaarweg, de rijweg en de omgeving. Het ontwerp dient het karakter van de omgeving positief te versterken. Het ontwerp is zorgvuldig ingepast in de direct aansluitende stedelijke omgeving en in zijn aansluiting op het omliggende landschap, en beantwoord aan de uitgangspunten op de drie schaalniveaus zoals beschreven in de inpassingsvisie.

Het ontwerp betreft ook het beeld in het onderdoorlopen of varen, bijvoorbeeld de onderkant van de dekken en de wanden van pompkelders en/of taluds. Het betreft dus alle zichtbare onderdelen (gezien vanuit de diverse voorkomende zichtpunten per auto, fiets, boot of bewoner). Overige (noodzakelijke) zichtbare voorzieningen worden integraal opgenomen (alle wettelijk en richtlijnen vereisten geïntegreerd), zorgvuldig op elkaar afgestemd en in het ontwerp tonen. Dit betreft positionering, schaal, materiaal en bijvoorbeeld textuur. Voorbeelden van deze voorzieningen zijn: verkeersborden, verkeersmaatregelen, nutsvoorzieningen e.d.

Voorgestelde materialen, constructies, elementen toepassen en verwerken en afwerken volgens de daarvoor van toepassing zijnde gangbare normen en richtlijnen, uitgaan van een levensduur van primaire delen 100 jaar, secundaire delen 50 jaar

Bij een verdere uitwerking van het ontwerp in DO moeten alle eisen worden verwerkt en zichtbaar gemaakt in een integraal ontwerp. De opdrachtnemer zet hiervoor een ontwerpteam in dat bestaat uit een architect en een landschapsarchitect.

LANDSCHAPPELIJKE AANSLUITINGEN

- De terreininrichting aanhelen op de grenzen tussen de grondlichamen en de ruimtes van de kwadranten.
- Hoog opgaande beplanting hoort bij de structuur en inrichting van de kwadranten, niet bij de brug of weg.
- De nieuwe ruimtes die ontstaan door de sloop van bebouwing aan de Kortsteekterweg en de Gouwestraat inricht en als nieuw onderdeel van het lint langs de Oude Rijn.
- Fietspad naar Kortsteekterbuurt en fietspad naar Gouwekade vormgeven als weg over talud van de N207.
- Watercompensatie zoeken in de richting van het landschap.
- De locatie van het te amoveren watersportcentrum Verschuur krijgt een invulling van een plek aan het water, mogelijk een vissteiger, waar je kan verblijven en even uit kan kijken over het water en de brug. De uitwerking van de locatie vindt plaats in overleg met de buurt.
- De locatie aan de Kortsteekterweg 63 krijgt een woonfunctie.

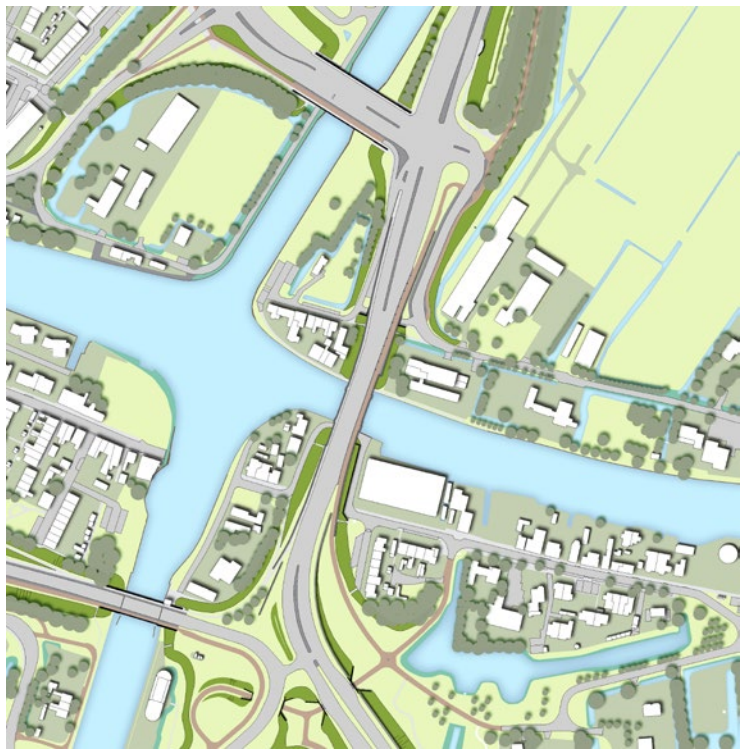

huidige situatie omgeving van de Steekterbrug

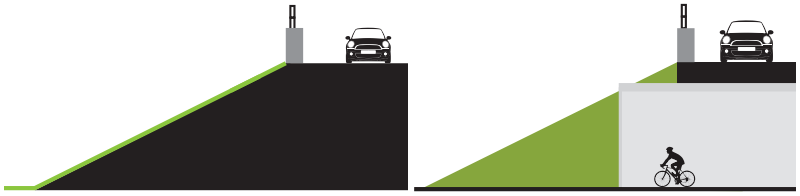

principe van 'normale' taluds bij grondlichaam en onderdoorgang Kortsteekterweg

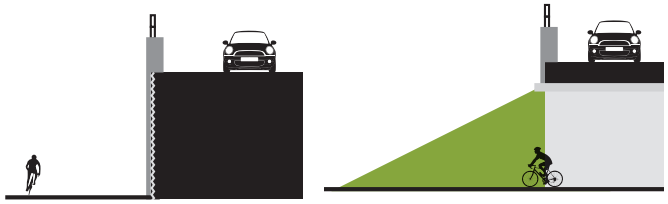

principe van keerwand ten noorden van de onderdoorgang Kortsteekterweg

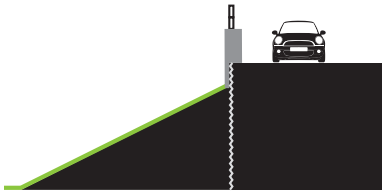

principe van 'opgetopte' taluds bij grondlichaam en onderdoorgang Kortsteekterweg

historische brug als referentie voor het ontwerp van de nieuwe brug

referentiebeeld van transparante en lichte onderzijde van een brug (Gouwebrug parallelstructuur A12)

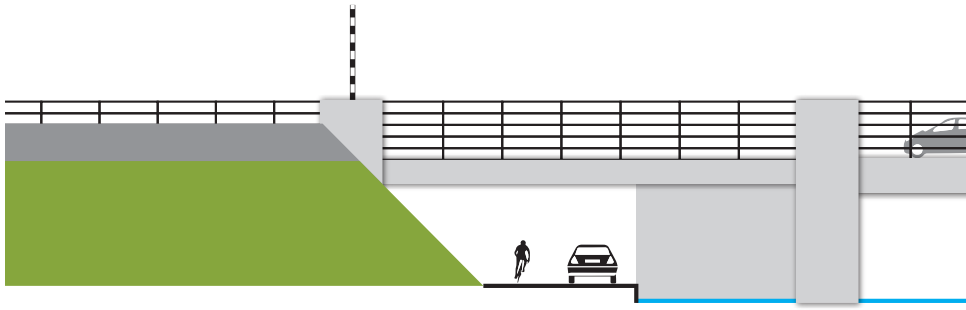

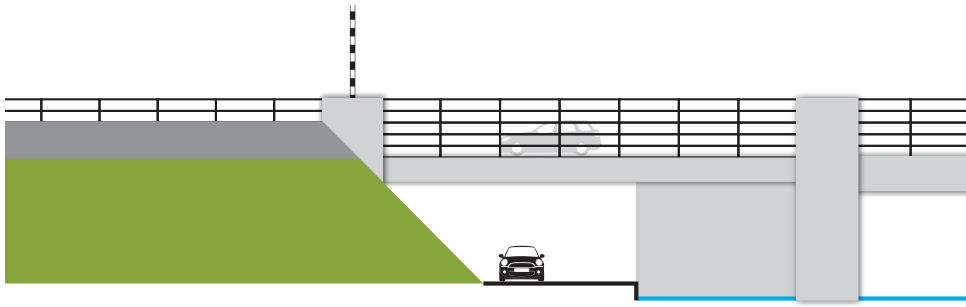

BRUG

Algemeen

- De hoofdvorm van de brug refereert naar de vormgeving van de historische brug maar dient een eigentijdse uitstraling te hebben.
- De brug moet een verfijnde detaillering hebben zodat deze past in de 'stedebouwkundige korrel' langs de Oude Rijn.
- De hoofdvorm bestaat uit een spel van lijnen en vlakken.
- Lichtmasten, bebording en overige verkeersmeubilair dienen integraal onderdeel te vormen van het brugontwerp.

Vormgeving pijlers

- Pijlers worden rank uitgevoerd en vormen een verticale tegenhanger van de overwegend horizontale belijning van de brug. Zij markeren in die zin 'de poort', zowel vanaf land als vanaf het water.
- De 4 pijlers staan aan weerszijden van de brug en doorvaart, hebben de oorspronkelijke breedte: 75 cm, gemeten dwars op de brug en 250 cm gemeten parallel aan de brug).
- De 4 pijlers zijn identiek: materiaal, kleur textuur, detaillering en hoogte.
- Door de materialisering en detaillering van de pijlers en basculekelder ontstaan vlakken die op een mooie manier verouderen. Dit kan bijvoorbeeld beton (kwaliteitsniveau schoon beton) of metselwerk zijn.
- De afscherming van het landhoofd doet mee in het ritme en materialisering van de pijlers en bevat de afsluitboom van de brug.
- De minimale hoogte van de pijlers boven wegdekniveau is 2,0 meter. Hierdoor worden de pijlers vanaf de weg nadrukkelijk ervaren door de verkeersdeelnemers en refereert de vormgeving aan de vormgeving van de historische brug.
- De bovenkant van de pijlers sluit aan en lopen gelijk met de hoogte op de daarop aansluitende geluidsschermen.

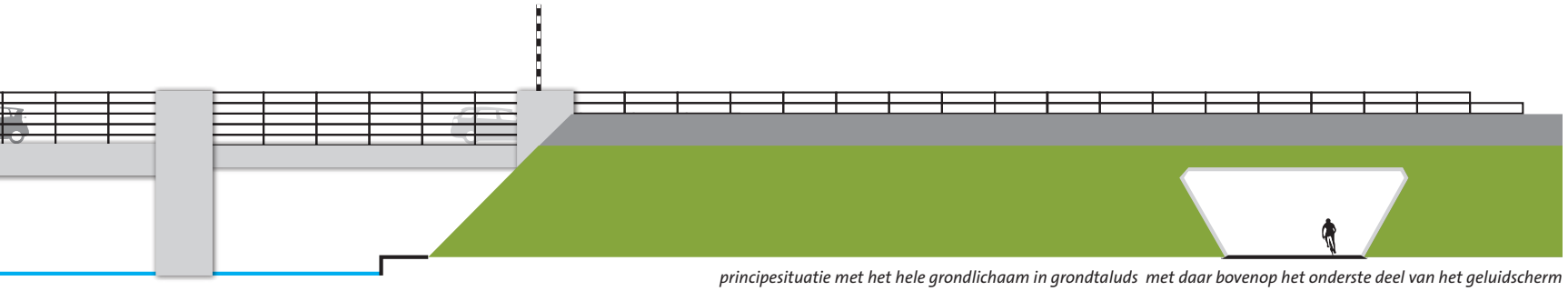

principesituatie met het hele grondlichaam in grondtaluds met daar bovenop het onderste deel van het geluidscherm

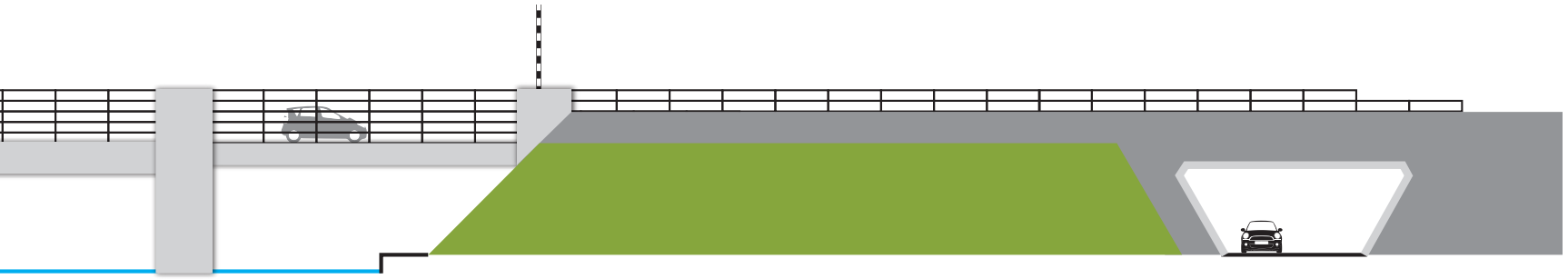

principesituatie met het grondlichaam gedeeltelijk in grondtaluds en gedeeltelijk in keerwanden die in het zelfde vlak het onderste deel van het geluidscherm vormt

Vormgeving bewegingswerk

- Het bewegingswerk dient geïntegreerd te worden in de vormgeving van de pijlers.
- De beweegbaarheid van de brug dient zichtbaar te worden gemaakt in het ontwerp.
- De wereld onder de brug dient zo licht en transparant mogelijk te zijn.
- Onderdoorgangen zorgvuldig en met aandacht voor sociale veiligheid ontwerpen (licht, zicht, materiaal, kleur, textuur).

Vormgeving rand brugdek

- Breedte dek: functioneel: inclusief wat nodig is ook om geluidsschermen door te laten lopen
- De aansluiting van de brugrand op de pijlers is zorgvuldig vormgegeven.
- Tussen val en aanbruggen wordt gelet op samenhang van aard en verschijningsvorm
- De brugrand vormt een integraal onderdeel van de vormgeving van de brug en maakt deel uit van het spel van lijnen en vlakken.
- De hoogwaardige afwerking aan de buitenrand is doorgetrokken op de eerste 400mm van de onderzijde van het dek. De onderzijde van het dek heeft een expressieve kleur in lijn met de expressieve kleuren van de onderzijden van de overige bruggen over de Oude Rijn in Alphen aan den Rijn.
- De vormgeving van de brugranden sluit aan op de vormgeving van de pijlers en bewegingswerk.
- Randelementen liggen niet in één vlak met de basculekelder.

GRONDLICHAMEN

- Basisuitgangspunt is het in grond uitvoeren van de toeleidende grondlichamen ter weerszijden van de N207.
- Ten behoeve van de eenduidige uitstraling hebben de taluds een consequente hellingshoek aan elke zijde van de brug. De oost- en westzijde kunnen wel van elkaar verschillen. Uitzondering is het talud aan de zijde van de Gouwestraat is begint in 1:3 en rond de parkeerplaatsen steiler wordt tot 1:2.
- Waar vanuit ruimtegebrek geen talud mogelijk is, kunnen keerwanden worden toegepast.
- Vanwege het uitgangpunt van een groene en vriendelijke uitstraling van de grondlichamen in de kwadranten, worden de keerwanden volgens het principe van ‘optoppen’ toegepast.
- Keerwanden lopen in elkaars verlengde.
- Keerwanden worden bekleed met een materiaal dat mooi verouderd, dat ook doorloopt in de onderste laag van de geluidwering op de grondlichamen.
- Grondkerende wanden langs het tracé worden –in de beweging naar het water toe- zo laat mogelijk ingezet. Eenmaal ingezet, wordt het profiel naar het water toe niet wederom verbreed naar een volledig talud. Naar het water toe vindt dus – op maaiveldniveau- een consequente (geleidelijke) versmalling van het grondbeslag van de N207 plaats. Hiermee blijft ter plaatse van de wateroever relatief veel vrije (zicht)ruimte over, en wordt de ‘poort’ ruimtelijk ‘scherp aangesneden’.

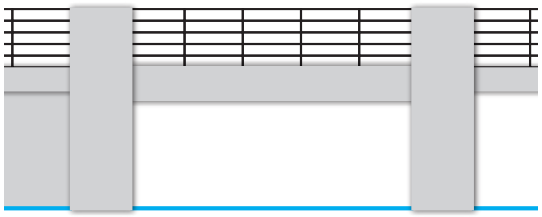

horizontale geluidschermelementen verhogen het contrast met de vertikaliteit van de pijlers

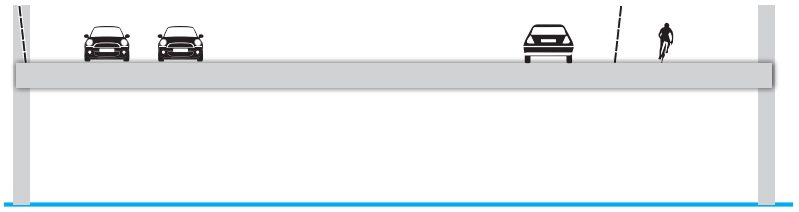

helling geluidscherm moet binnen de breedte van de pijlers en landhoofden passen

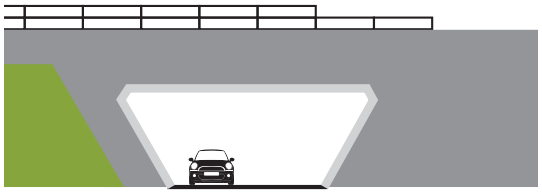

glazen geluidschermelementen trapsgewijs op- en afbouwen

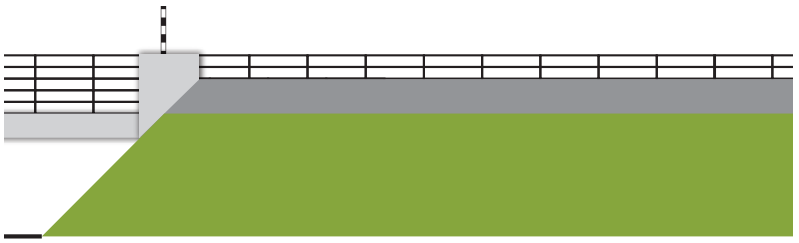

overgang geluidscherm bij landhoofd van de brug

GELUIDWERENDE VOORZIENINGEN

- Waar geluidschermen nodig zijn wordt het wegprofiel van de N207 consequent opgesloten in schanskorven (of een aanverwand constructief materiaal) in doorlopende lange vloeiende lijnen.
- De maximale hoogte van de geluidschermen ten opzichte van wegdek van de N207 is 1,5 meter.
- Waar het talud wordt opgetopt (zie ook paragraaf grondlichamen) vormt het geluidscherm en de bekleding van de keerwanden één geheel.
- Indien het nodig is om de geluidschermen te verhogen dan kan deze worden opgetopt met transparante schermen.
- De transparante schermen in glas uitvoeren om de doorzichtigheid van het geluidscherm in de tijd te garanderen.
- Om de kruising van de Oude Rijn te benadrukken worden tussen de landhoofden van de brug de glazen geluidschermen tot op de hoogte van het wegdek doorgezet.
- Op de overgang tussen grondlichaam en brug, de basislaag van de geluidschermen schuin beëindigen in lijn met het talud onder de brug.
- Nieuwe geluidsschermen staan bij voorkeur recht op de brug in plaats van schuin naar achteren.
- De eventuele schuinte in geluidschermen past binnen de breedte van de pijlers van de brug.
- Geluidsschermen in het randdetail van de brug integreren.
- Op het bewegend gedeelte van de brug hebben de geluidschermen een zo minimaal mogelijke sprong.
- De afzonderlijke glazen panelen van het geluidscherm hebben een horizontale richting met een verhouding van ten minste 1 op 4, waardoor het contrast van de schermen met de verticaliteit van de pijlers van de brug versterkt wordt.
- Glazen geluidsschermen worden aan de bovenzijde niet ingeframed, waardoor de bovenrand tegen de lucht wegvalt.
- Hoogteverschillen in de geluidschermen worden in afzonderlijke panelen op- dan wel afgebouwd.
- Begin- en eindpunt van de geluidschermen zijn recht, behalve waar deze aansluiten op een taludlijn en kunstwerkovergang.

referentie bestaande onderdoorgang Goudse Schouw

referentie bestaande onderdoorgang N207

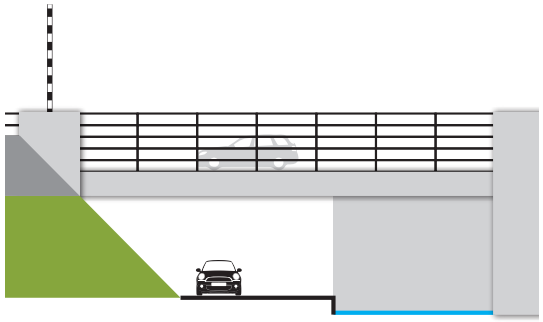

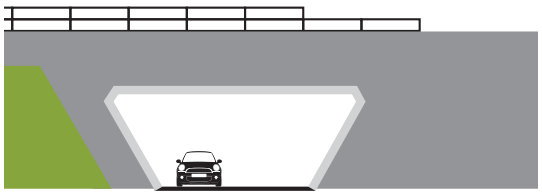

relatie tussen onderdoorgang Kortsteekterweg en de onderdoorgang onder de brug

ONDERDOORGANGEN

Goudse Schouw

- Aan de bestaande onderdoorgangen onder Goudse Schouw wordt een nieuwe onderdoorgang toegevoegd. De nieuwe onderdoorgang wordt als familie van de bestaande uitgewerkt – zowel de bestaande onder de Goudse Schouw als onder de N207.
- Als aan de bestaande onderdoorgang aanpassing plaatsvindt, moet de onderdoorgang in samenhang ontworpen worden en de nieuwe onderdelen worden afgestemd op de bestaande.
- De nieuwe tunnel moet sociaal veilig worden ontworpen: licht, ruim met voldoende overzicht in de bochten.
- Orden en reduceer het aantal type voorkomende hekwerken.
- Het omliggende maaiveld wordt opnieuw ingericht zodat een gebied ontstaat met een eenduidige uitstraling.

Bestaand N207

- Als aan de bestaande onderdoorgang aanpassing plaatsvindt, moet de onderdoorgang in samenhang ontworpen worden en de nieuwe onderdelen worden afgestemd op de bestaande.

Kortsteekterweg

- De onderdoorgang van de Kortsteekterweg heeft een duidelijke relatie met de brug in helling van de wanden en de materialisering daarvan.
- De binnenkant en de rand van de tunnel is van hetzelfde schoon beton als de brug.
- De rand wordt nadrukkelijk vormgegeven.
- De taluds ter weerszijde van de tunneluitgang worden in de helling van de tunnelwand afgekegeld (met een uitzondering van de noordoostzijde.
- Afhankelijk van het aanwezig zijn van een keerwand links of rechts van de onderdoorgang, zijn bovenop de tunnel gras of schanskorven aanwezig.
- De nieuwe tunnel moet sociaal veilig worden ontworpen: licht, ruim met voldoende overzicht in de bochten.